Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Praha 2017 Mai Trang Anh

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav bohemistických studií

Bakalářská práce

Mai Trang Anh

Reflexe Povídek malostranských ve filmu a u čtenářů

Reflection of Tales of the Lesser Quarter in the film and by readers

Praha 2017

Vedoucí práce: PhDr. Zuzana Stárková (Hajíčková)

Poděkování

PhDr. Zuzaně Stárkové za trpělivost při vedení mé práce, veškeré rady a průběžnou podporu.

PhDr. Tomáši Vučkovi za pomoc při shánění respondentů z řad zahraničních studentů.

Ústavu české literatury a komparatistiky FF UK za pomoc při rozesílání elektronických dotazníků.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 10.5.2017 …….……..

Mai Trang Anh

Klíčová slova (česky):

Povídky, Povídky malostranské, Jan Neruda, filmové adaptace

Keywords (in English):

Short stories, Tales of the Lesser Quarter, Jan Neruda, movie adaptations

Abstrakt (česky):

Bakalářská práce *Reflexe Povídek malostranských ve filmu a u čtenářů* se zabývá životem českého spisovatele 2. poloviny 19. st., Janem Nerudou, a jeho prozaickým dílem Povídky malostranské. Práce je zaměřena na filmové adaptace povídek a jejich srovnání s knižní předlohou. Součástí je anketa s otevřenými i uzavřenými otázkami, ze které autorka zjišťuje názory čtenářů a diváků na povídkové dílo. Odpovědi výzkumu jsou doplněny tabulkami a diagramy. Práce obsahuje také životopis Jana Nerudy a zamyšlení se nad vlivem jeho života na Povídky malostranské.

Abstract (in English):

The bachelor thesis Reflection of Tales of the Lesser Quarter in the film and by readers studies the life of the Czech writer living in the second half of the 19th century, Jan Neruda, and his prosaic work. The thesis aims to compare the movie adaptations to their written versions. Part of it is a survey containing both open and closed questions which led the author to gain opinions of viewers and readers to the overall works. The answers from the research are complemented with tables and diagrams. Also, the thesis contains a biography of the author and reflections about his life's influence on Tales of the Lesser Quarter.

OBSAH

1 ÚVOD **8**

2 JAN NERUDA **9**

2.1 Život a literární tvorba 10

2.2 Souhrn událostí v životě Jana Nerudy v souladu s jeho literární tvorbou 20

2.3 Vliv života Jana Nerudy na dílo Povídky malostranské 21

3 POVÍDKY MALOSTRANSKÉ **25**

3.1 Analýza Povídek malostranských 27

3.1.1 Fabule jednotlivých povídek 28

3.1.2 Srovnání povídek 38

3.2 Srovnání filmových adaptací Povídek malostranských s knižní předlohou 40

3.2.1 Filmové ztvárnění povídek 41

3.2.2 Srovnání filmu s knihou 46

3.3 Reflexe Povídek malostranských u čtenářů a diváků 47

3.3.1 Souhrn odpovědí respondentů u jednotlivých povídek 49

3.3.2 Reflexe povídek u čtenářů a diváků 58

3.4 Shrnutí 63

4 ZÁVĚR **64**

5 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY **65**

1 Úvod

Stěžejním tématem této bakalářské práce se staly *Povídky malostranské* od Jana Nerudy. Důvodem výběru tohoto díla se stal autorce její vztah k samotným povídkám. Přestože mají často velmi tragický podtón, Neruda v nich život líčí s nadsázkou a humorem. Autorce je tento styl velmi blízký, protože se sama setkala s různými situacemi, které ji sice zasáhly, ale naučily ji vnímat svět jinýma očima.

Autorka již byla předem seznámená s několika filmovými adaptacemi povídek. Rozhodla se proto v rámci své práce adaptace zanalyzovat a zjistit, jak věrné jsou originální knižní předloze. Součástí analýzy je také výzkum určený čtenářům a divákům.

V úvodu práce se autorka zamýšlí nad životem Jana Nerudy a jeho vlivem při psaní samotné sbírky. V další kapitole soubor povídek analyzuje a stručně popisuje fabule jednotlivých próz. Povídky poté mezi sebou kompozičně a tematicky porovnává. Ve třetí kapitole srovnává filmové ztvárnění několika povídek s jejich knižní předlohou. Čtvrtá, a zároveň i poslední část, je věnována reflexi vybraných povídek a jejich filmových adaptací u pěti kategorií dnešních čtenářů/diváků. K tomuto účelu byl proveden výzkum pomocí ankety.

Vzhledem k zadání bakalářské práce autorka volila převážně otázky, které se týkaly porovnávání filmové a knižní podoby povídek. Zkoumala, jak filmy působí na diváky a jak odlišný věk a jazyková znalost ovlivňuje pohled respondentů na dílo *Povídky malostranské*.

Prvním cílem této práce je zjištění, nakolik jsou filmová ztvárnění autentická a zda mohou být použita jako didaktická pomůcka při vyučování.

Druhým cílem, kterým se bude autorka zabývat, jsou názory samotných čtenářů na povídky a jejich adaptace. Respondenti měli na výběr z osmi adaptací, ze kterých si měli zvolit jednu pro zhlédnutí. Adaptaci si vybírali na základě předem přečtených povídek. Autorka pomocí několika otázek řeší, jak čtenáři vnímali náročnost sbírky po jazykové stránce. Vyzkoumá tím, zdali je potřeba změnit jazyk knihy do soudobého, aby se předešlo případným nedorozuměním při chápání textu. V závěrečných otázkách získává od dotázaných zpětnou vazbu týkající aktuálnosti témat sbírky.

2 Jan Neruda

„Po mdlobném období politické reakce a myšlenkového suchopáru vstupuje na rozhraní padesátých a šedesátých let zároveň s obnovou ústavnosti v popředí české kultury mladé pokolení literární, jež, rozvádějíc podněty, Máchovy, Havlíčkovy, umínilo si postaviti na moderní základy český život slovesný i veřejný. Od počátku stál v čele této Májové generace jako kritik a novinář spisovatel vzácných darů ducha a vzácnějších vlastností srdce, jenž zvolna vyspěl ve zkouškách osudu také na největšího básníka své družiny. Jest to Jan Neruda, v němž dnes vděčně uctíváme jednoho ze zakladatelů národní kultury.“[1]

Jan Neruda se stal jednou z nejvýznamnějších osobností druhé poloviny 19. století. Do kulturního dění vstoupil na konci padesátých let. Jako autor byl mnohostranný.[2] Neruda se kromě psaní prozaických a básnických děl, se kterými se nejvíce proslavil, věnoval i psaní dramat. Ta však už tak úspěšná nebyla. Nemůžeme opomenout ani jeho publicistickou činnost, s níž zajistil zrod nového žánru v Čechách. Ne nadarmo je označován za zakladatele fejetonu. Součástí těchto žurnalistických děl se stala i výtvarná, literární a divadelní kritika, v nichž zmapoval nejdůležitější momenty české kultury své doby. Nerudova prozaická díla byla úzce spjata s jeho novinářskou praxí. Často v nich reagoval na aktuální události.[3]

Typickým obrazem Nerudova díla se stala schopnost vnímat a zobrazovat skutečnost z pohledu prostého člověka. Velký vliv na něj mělo i prostředí, ve kterém vyrůstal. Malá Strana a osudy tamních obyvatel se staly Nerudovi inspirací pro slavné *Povídky malostranské*.

Básníkova osobní zkušenost s chudobou a nepřízní společnosti ho celý život formovala a dala mu vyhraněný postoj v jeho umělecké tvorbě. Měl jasnou představu o národním a demokratickém pokroku. Známý byl i jeho odpor vůči maloměšťáckému pojetí světa. Snažil se o očištění a prohloubení citového a morálního charakteru českého člověka a vzbudit v něm touhu po lidské i národní hrdosti.[4]

[1] Novák, 1921, s. 1.
[2] Pohorský, 1961, s. 139.
[3] Křivánek, 1983, s. 7-8.
[4] Pohorský, 1961, s. 139.

2.1 Život a literární tvorba

Vývoj díla Jana Nerudy byl velmi silně ovlivněn jeho životními podmínkami. Téměř po celý svůj život žil v chudých poměrech, což se stalo podstatným rysem, který se často objevoval v jeho tvorbě.[5]

Otcem Jana Nerudy byl Antonín Neruda, vojenský vysloužilec, který dlouhá léta sloužil u dělostřelců. Během bitev se dokonce střetl u Lipska s Napoleonovými vojáky. Po návratu z vojny se oženil. Manželka mu ale umřela krátce po narození dcery Marie.[6] Antonín se ve věku 47 let oženil tedy podruhé, s dcerou zednického mistra Barborou, rozenou Leitnerovou. Tu potkalo stejné neštěstí. Její první manžel Adam Gebert, který též zesnul, byl kloboučníkem v Týnci u Plané.[7]Antonín dostal po sňatku na starost kantýnu v újezdských kasárnách Na Malé Straně. Tam se jim narodil 9. července 1834, po třech letech manželství, syn Jan. Otci bylo tehdy 50 a matce 39 let.[8] Neruda později napsal humoristický fejeton, ve kterém komentoval průběh svého narození. Rodiče jeho oněměli, zato babička ho prý označila za cikána, protože tolik křičel.[9]

Nerudova rodina se nedlouho poté přestěhovala do Zásmuk, kde se stal otec Antonín trafikantem.[10] Stěhovali se neustále. Chvíli živořili při malém obchůdku v Thunovské ulici. Poté se nastěhovali do ulice Ostruhové[11]. Obývali zde dům *U Dvou slunců* a vlastnili hokynářský krámek. Přestože byli Janovi rodiče venkovského původu, básníka vychovávali už v prostředí maloměstském. Právě proto však pocítil propastné rozdíly mezi chudinou a měšťanstvem.[12]

[5] Křivánek, 1983, s. 10.
[6] Audy a kol., 1959, s. 1.
[7] Budín, 1960, s. 55.
[8] Krejčí, 1902, s. 7.
[9] Křivánek, 1983, s. 10.
[10] Audy a kol., 1959, s. 1.
[11] Ostruhová je dnes pojmenována po Janu Nerudovi – Nerudova ulice. (Krejčí, 1902, s. 8.)
[12] Křivánek, 1983, s. 11.

Nerudův otec zažil mnoho bídy a ponižování v císařské armádě. To bylo důvodem jeho odporu vůči panstvu. Nesouhlasil s utiskováním a vykořisťováním lidu. Byl to člověk uzavřený, moc toho nenamluvil. Když už něco vypravoval, byl to většinou posměch mířený na zbohatlé pány, kteří se styděli za svůj český původ.[14] Možná právě toto otcovo myšlení Jana zčásti ovlivnilo už v raných letech. *„…bylo by možno hledati u Nerudy vlivy otcovy v jeho vážném trpce realistickém a reflektivním nazírání na svět“.*[15]

Otci (úryvek z básně)[13]

Byls jedním z těch, jimž svět náš věnem dal
by pro život se o den oloupili,
a za ten hřích, že žít a cítit chtí,
se vlastní krví bídně vykoupili.

Tvůj život pestrý byl a bohatý
a přemnohé jsi přežil utrpení,
a když si páni spánkem hověli,
budilo chudáka tě kůropění.
…

Přesto ale více přilnul k matce. Paní Nerudová si vydělávala prací v panských rodinách. Byla zaměstnána i u slavného francouzského vědce Joachima Barranda[17].

„V prvých dobách starala se o Barrandovu domácnost paní kantinská z blízkých kasáren. Byla to matka Jana Nerudy, a blahovolný Barrande měl v malém hošíkovi a potomním českém spisovateli občasného kamaráda.“[18]

Byla to žena prostoduchá, cituplná a nesmírně pobožná. Snila o tom, že se její syn stane jednoho dne knězem. Ten ale v mládí tíhnul spíše k povolání lékaře.[19]

Nejspíš to byla i ona, od koho získal sklon k baladičnosti. Je známo, že svou matku velmi miloval a že jí věnoval několik veršů, fejetonů a povídek. Povahu matčinu zúročil ve fondu citů a obraznosti. „*I zde osvědčil se známý úkaz, že básníci nejvíce děkují za svou bytost svým matkám.“* [20]

Matičce (úryvek z básně)[16]

Proto mně draha tak
milá má matička,
že je tak malička,
že je tak chudička.

A kdyby byla snad
chudší než oblázek,
předc bych ji v srdci svém
choval co obrázek.

A kdyby byla snad
svázána v uzlíčku,
předc bych ji miloval
tu drahou matičku.
…

[13] Neruda, 1873, s. 130.
[14] Audy a kol., 1959, s. 1.
[15] Krejčí, 1902, s. 10–12.
[16] Neruda, 1873, s. 132.
[17] Joachim Barrande byl francouzský inženýr a paleontolog, který se stal celosvětové známým vědcem svým průzkumem geologických útvarů a zkamenělin ve středních Čechách. (Viz.https://cs.wikipedia.org/wiki/Joachim_Barrande)
[18] Zvon, 1934, s. 48.
[19] Budín, 1960, s. 60–61.
[20] Krejčí, 1902, s. 10.

Malý Neruda začal roku 1841 navštěvovat metropolitní školu u sv. Víta. O rok později přestoupil na hlavní malostranskou. V obou těchto školách se vyučovalo v německém jazyce. Tato okolnost ho později ovlivnila při vývoji jeho uměleckého ducha. Znalost němčiny mu později umožnila nejen žurnalistické působení v německých opozičních novinách, ale i při vyučování žáků na německé škole.[21]

Většinu svých dětských let prožil Neruda mezi pražskou chudinou. Příkré společenské rozdíly poznal i ve škole.

Na gymnázium nastoupil v jedenácti letech, v roce 1845. Vyučovalo se tam v latině a němčině.[22] Neruda ale docházel do Klementina na přednášky Jana Pravoslava Koubka, aby se zdokonalil i v češtině. Na vyučování v českém jazyce se přešlo teprve za revoluce 1848. Tento rok byl pro básníkův lidský i umělecký vývoj rozhodující. Revoluční události zapříčinily prohloubení jeho vlasteneckého smýšlení. Položil si za cíl naplnění ideálů lidské rovnosti a svobody. Snažil se přiblížit českou literaturu principům literatury evropské.[23] Později byla revoluce poražena. Nastal bachovský absolutismus, jenž způsobil úplné potlačení všeho pokrokového v českém životě. Radikální demokraté byli uvězněni, umlčeni či vyhnáni.

V kvintě přestoupil na Akademické gymnázium na Starém Městě, kde tři roky na to maturoval. Akademické gymnázium patřilo v té době mezi jedny z nejlepších. Jeho ředitelem byl Václav Kliment Klicpera a vyučovali tam čeští kulturní pracovníci. Spolužáky Jana Nerudy byli budoucí spisovatelé Vítězslav Hálek, Ladislav Čelakovský, Ferdinand Schulz či Jan Strakatý.

V septimě chodil Jan Neruda do tanečních, kde se seznámil se svojí první láskou, Annou Holinovou. Otec Anny byl český vlastenec a jejich dům na Kampě byl střediskem českých intelektuálů. Scházeli se tam známí spisovatelé jako Erben, Hanka, Němcová aj. Debatovali o společenských a literárních otázkách. Část tehdejší mládeže měla příležitost setkávat se s těmito uznávanými osobnostmi, a právě Neruda byl jedním z jejích řad. Tady se zřejmě změnily Nerudovy zájmy. Ještě v kvintě měl zájem o přírodní vědy a toužil se stát lékařem. Ale s návštěvami u Holinových v něm kvetla láska k literatuře. Již v té době skládal básničky.

Brzy po maturitě musel Neruda řešit otázku povolání. Rodiče ho žádali, aby si vybral něco praktického a začal co nejdříve vydělávat. Literatura by ho v té době nemohla uživit. Rozhodl se tedy pro kompromis. Aby vyhověl své pobožné matce, která trvala na kněžské

[21] Krejčí, 1902, s. 13.
[22] Budín, 1960, s. 61.
[23] Křivánek, 1983, s. 12.

kariéře, nastoupil na noviciát. Kvůli otci se zapsal na právnickou fakultu. Zvolil si však přednášky, které ho nejvíce zajímaly: filosofii, dějepis a statistiku. Nastoupil také na neplacenou pozici aspiranta u zemského vojenského účetního úřadu. Práce ho však nebavila a brzy ji opustil.

V té době ho čím dál více lákala literatura, až se roku 1854 konečně odvážil uveřejnit v časopisu *Lumír* svoji první báseň *Oběšenec*. Podepsal se pod ni pseudonymem Janko Hovora.

Na podzim roku 1855 přestoupil Neruda z právnické fakulty na filosofickou. Téhož roku začal svoji novinářskou kariéru. Vzhledem k tomu, že v té době neexistoval žádný český politický deník, nastoupil do německého pražského listu *Tagesbote aus Böhmen*. Díky pozici lokálkáře v *Tagesbote aus Böhmen* měl příležitost poznávat Prahu, přicházet do styku s českými kulturními činiteli, potkávat vyděděnce, kteří byli zklamáni společenskou nespravedlností.[24]

Na filosofické fakultě vydržel tři semestry – studiií v roce 1857 zanechal. Od října učil češtinu a němčinu na Woetzelově ústavu.[25]

Tentýž rok započal svoji spisovatelskou kariéru vydáním první sbírky *Hřbitovní kvítí*, věnovanou příteli Antonínu Tollmannovi, jehož chudoba a brzká smrt hluboce básníka zasáhly. Sbírka se setkala s velkou vlnou kritiky. Obdržel za ni pouze velmi nuzný honorář a dočkal se jen pomluv, urážek a odsouzení. Všechno, co považoval za smysl svého života, ztroskotalo. Cítil se méněcenný a odstrčený. V této nešťastné chvíli mu umřel otec. Matka žila v bídě, ze které ji Jan nedokázal pomoci. Neruda se dostal do hlubokých depresí, dokonce přemýšlel i o sebevraždě.[26]

Mezi lety 1858–1859 si přivydělával jako suplující na německé reálce. Jakub Arbes, který byl jedním z jeho žáků, se později stal jeho přítelem a redakčním kolegou.[27]

Nedlouho poté, co Fričova *Lada Nióla* rozvířila společenské a literární debaty, chopila se inciativy nastupující generace, která se soustředila kolem Jana Nerudy a Vítězslava Hálka. Seskupili kolem sebe všechno demokratické a pokrokové. Dali si za úkol obnovení a rozvoj české literatury. Získali pro svoji myšlenku Friče, který jim navrhl jméno a vypracoval s nimi ideový program. V květnu 1858 vydali první ročník almanachu *Máj*. Připojili se k nim jednak jejich vrstevníci (Karolína Světlá, Adolf Heyduk, Rudolf Mayer), jednak nejvýznamnější zástupci generace starší (Božena Němcová, Karel Sabina, Karel Jaromír Erben). Redaktorem se stal Josef Barák. Říkalo se jim výstižně májovci.

[24] Budín, 1960, s. 61–71.
[25] Opelík a kol., 2000, s. 493.
[26] Budín, 1960, s. 74–84.
[27] Krejčí, 1902, s. 49.

Neruda zveřejnil v *Máji* báseň O *Šimonu Lomnickém*. Vzpomínal pak v časopisu Zlatá Praha, co tomu předcházelo*: „...Hálek a já byli jsme vydali po první samostatné knížce své, s různým ovšem výsledkem okamžitým, a oba jsme toužili dokázat, že dovedeme i jiné ještě věci, než jaké byly v dotčených našich knížkách; jmenovitě pro mne byla nastala pravá nutnost, abych se osvědčil, že vedle vytýkané mně ‚negace' dovedu i něco positivního podat..."* Je zde vidět, že si vzal k srdci výtky ostatních kolegů a v básni nechal přes všechen pesimismus zaznít i optimistickou notu.

Mladá generace přijala almanach pozitivně. Avšak konzervativci se do něj ostře pustili. Reakce byly silnější než u *Lady Nióly*. Možná to zapříčinila vyšší umělecká úroveň *Máje*. Došlo i na výhružky a snahy o propuštění členů skupiny z jejich zaměstnání. Neruda na tyto útoky reagoval satirickým pamfletem *U nás*. Nadpis zněl*: Všem českým pseudonymům věnuje anonym.*[28]

V rámci sběru příspěvků do almanachu Máj navštívili Neruda s Hálkem i Karolínu Světlou, vlastním jménem Johanu Mužákovou.[29]Karolína byla v té době nešťastně vdaná za Petra Mužáka. Jan ji dodával odvahu při psaní a ona ho na oplátku podporovala v těžkých chvílích jeho života. Dokonce mu vypomáhala i finančně. Zamilovali se do sebe.[30]Světlá, inspirovaná jejich vztahem, napsala novelu *Láska k básníkovi*. Svou náklonnost k němu se však snažila krotit, protože si byla vědoma společenských následků. Vše ale vyšlo najevo a manžel jí zakázal se s Nerudou scházet.[31]

Koncem roku 1858 začal Josef Vilímek, přítel Jana Nerudy, vydávat časopis *Obrazy života.* Ve skutečnosti byl přímo Jan jeho redaktorem, ale na obálce ho uvedli jen jako spolupracovníka. Měl to být rodinný měsíčník s cestopisnými a populárně vědeckými články. Vycházely v něm básně nejpřednějších autorů revolučně romantické a realistické školy. Součástí měsíčníku byly různé rubriky, tou nejdůležitější byla *Mosaika.* Přinášela články a kritické statě o divadle a výtvarném umění. Časopis se také vyznačoval jistou vzácností – otiskoval ilustrace. [32] Neruda řídil *Obrazy života* až do roku 1860. Učinil z časopisu ideovou a uměleckou platformu mladé generace. Zahájil v něm válku proti Jakubovi Malému[33] a otiskl články, které vykládaly klíčové body programu májovců.[34]

---

[28] Budín, 1960, s. 85–89.
[29] Pseudonym Světlá převzala z vesnice Světlá pod Ještědem, kam často jezdívala. (Bauer, 2006, s. 79)
[30] Na motivy milostného vztahu Karolíny Světlé a Jana Nerudy byl natočen film *Příběh lásky a cti* (1977, režie: Otakar Vávra). Tvůrci se inspirovali soukromou korespondencí hlavních aktérů i např. dopisy Sofie Podlipské.
[31] Bauer, 2006, s. 79–83.
[32] Budín, 1960, s. 96–97.
[33] Jakub Malý byl konzervativec, který nabádal k loajalitě vůči Vídni a odmítal nové ideje. Stal se tzv. popravčím v české literatuře, kdysi už popravoval Máchu a Havlíčka. (Budín, 1960, s. 89-94)
[34] Křivánek, 1983, s. 17.

Neruda považoval divadlo za jeden z nástrojů, se kterými mohl bojovat proti národu. Zobrazoval ve svých veselohrách komické situace, s pomocí nichž odkrýval omezený měšťácký charakter a kritizoval pasivitu. Koncem padesátých let vzniklo Nerudovo velké divadelní dílo, tragédie *Francesca Di Rimini*. Hra o třech jednáních se bohužel setkala s neúspěchem a spisovatel se k divadelní tvorbě již nevrátil, ačkoliv měl k českému divadlu stále kladný vztah.

Nerudova tvorba začala být čím dál více mnohostrannější. Kromě psaní básní, povídek, dramat, se věnoval i divadelním a literárním kritikám.[35]

Počátek šedesátých let byl pro Nerudu velmi významným. Pád Bachova absolutismu předznamenal vznik nových novin a časopisů. Neruda dostal šanci jako novinář v redakci *Času*. Spisovatel v něm publikoval první ze svých 2260 fejetonů a začal je podepisovat rovnostranným trojúhelníkem. Fejetony se nacházely na první straně pod čarou. Psal je pravidelně v neděli a často i uprostřed týdne. Spisovatel v nich reagoval na aktuální politické problémy, řešil sociální otázky, zval na kulturní akce, recenzoval knihy a stěžoval si na špatné počasí[36]. V roce 1861 se zúčastnil i zasedání říšské rady ve Vídni, o kterém sepsal reportáž do *Času*. Na konci téhož roku odtud většina redakce, odešla kvůli odlišným názorům s majitelem listu a založili spolu deník *Hlas*. Neruda se k nim krátce poté taky přidal.

V dubnu 1863 dostal Jan, díky stipendiu Svatoboru, možnost vycestovat do Paříže. Byl z ní unešený. Jeho fejetony z cesty byly otiskovány v *Hlasu* i v *Rodinné kronice*. V roce 1864 vyšly knižně jako *Pařížské obrázky*.[37]

Poté, co se vrátil z Paříže v roce 1863, potkal Jan Neruda svoji třetí lásku, Terezu Macháčkovou. Jeho milostnému vzplanutí ale nenahrávala velká věková propast. Tereze bylo tehdy pouhých patnáct let a Janovi třicet. Jan své city dlouho skrýval. Vyznal se k nim až po třech letech, kdy už Tereza slavila osmnácté narozeniny. Osud jim však nepřál. Krátce nato umřela na tuberkulózu.[38]

Arabesky (1864) byly prvním Janovým prozaickým počinem. Tvoří ho povídky z padesátých a šedesátých let 19. st. Hrdiny Nerudových próz jsou lidé prostí, společností odvrhovaní.

[35] Křivánek, 1983, s. 17–18.
[36] Velmi zajímavý názor, v souvislosti s touto jeho početně i tematicky bohatou činností, je uvedený na internetové stránce Šamanovo doupě, kde autor přirovnal Nerudu k dnešním blogerům. (Viz. http://samanovodoupe.blogspot.cz/2010/06/blogger-jan-neruda.html)
[37] Budín, 1960, s. 127–193.
[38] Čas. Český svět, 1916, s. 5.

Časopis *Hlas*, v němž byl Jan Neruda členem, přestal vycházet a v roce 1865 přešli jeho redaktoři do *Národních listů*. Neruda se v *Národních listech* už natrvalo usadil a působil v nich až do konce svého života. Kromě fejetonů Neruda vedl také *Literární listy*, což byla literárně kritická příloha *Národních listů*. Spolupracoval na nich s Hálkem. Poté, co *Literární listy* zrušili, rozhodli se oba spisovatelé založit literární časopis *Květy*.

Hospodářská krize a kapitalismus donutily Nerudu zamyslet se nad vlivem společenských změn na umění. V roce 1867 sepsal studii *Moderní člověk a umění*. Práce se stala *„…programovým vyznáním celé jeho básnické, prosaické a novinářské tvorby…je důležitou etapou ve vývoji Nerudova světového názoru. Po prvé se zde zamýšlí nad úkoly umění v době rozmachu kapitalismu, formuluje a rozvíjí zápasy realistického umění a po prvé přináší do české kultury pojem umění socialistického.“*[40]

Neruda čekal se svou další básnickou knihou celou dekádu let. Začátkem roku 1868 vydal *Knihu Veršů*, která byla sbírkou nejlepších básní, časopisecky vydávaných v průběhu několika let. Básník byl při výběru velmi sebekritický a do knihy zařadil jen básně, které toho byly hodny. Kniha je rozdělena do tří částí: *Kniha veršů výpravných*, *Kniha veršů lyrických a smíšených*, *Kniha veršů časových a příležitých*. Ačkoliv byly *Knihy veršů* jeho největším básnickým dílem, nepatří mezi jeho vrcholné období.[41] Autorce této práce ale navždy utkvěla v paměti jedna ze sociálních balad této sbírky – *Dědova mísa*.

Dědova mísa [39]

V kamnech praská, dědek každou chvíli
svadlé ruce sobě zahřívá,
kolo vrčí, syn si s prací pílí,
nádobu si z dřeva vyrývá.

Kolečko si divnou píseň šumí,
vnoučeti se očka kmitají -
"Hele, co náš táta všecko umí,
jak mu třísťky z rukou létají!

Dřevo ukradl jsi v panském lese -
komu děláš z něho koryto?
"Dědovi; - již se mu ruka třese,
nádobí už všechno rozbito."

"Nauč mne to!" - "Vida toho kluka,
nač by tvá to ruka uměla?!"
"Až se tobě třásti bude ruka,
koryto ti synek udělá!"

V kamnech praská, dědek shrben pláče,
svadlé ruce syn mu zulíbá,
kolo mlčí, vnouče kolem skáče -
"Táto, proč se kolo nehýbá?"

Stále pokračující vývoj kapitalismu, který jedněm dával a druhým odebíral, přivedlo Nerudu k sepsání další studie *Pro strach židovský*, ve kterém vylíčil Židy jako hlavní představitele kapitalismu. V časopisu *Národní listy* jej zveřejnili 22. června 1969. Spisovatel

[39] Neruda, 1873, s. 96-97.
[40] Budín, 1960, s. 218–274.
[41] Křivánek, 1983, s. 40–48.

byl pro toto dílo označován za nacionalistu a mnoho pozdějších kritických děl se zabývá právě antisemitismem v jeho tvorbě. [42]

Na podzim roku 1869 umřela básníkovi matka. Byla to pro něj další bolestivá rána, a to nedlouho poté, co umřela Tereza Macháčková. K matce měl ale ze všech svých lásek vztah nejbližší a nejupřímnější. Bydlel s ní až do konce jejího života. Byl u toho, když stárla, a viděl ji i umírat. Jan Neruda se krátce na to odstěhoval nadobro z Malé Strany a usídlil se na Novém Městě.[43]

„K své matce přilnul vroucně. Prostičká a zbožná ta žena z lidu, která vychovávala ve zbožnosti i své dítě, zapadla už tenkráte do srdce děcka a vzbudila v něm takový cit vroucí, že nevymizel později po celý život. Nalézáme v literárním odkaze slavného svého básníka plno odkazů naň. Byly doby, kdy jen a jen vzpomínka na tichou trpitelku, které už zatím nebylo, udržovala rozdrásané nitro Nerudovo při životě. Vzpomínkou na svoji matku a o ní napsal nám básník několik opravdových symbolů lásky synovské, tak vroucích a plných oddané něhy, že nemohly tryskati leda ze srdce nejvýš rozkochaného a plného vroucí milosti.“[44]

Jan Neruda rád cestoval, a mezi lety 1868–1872 procestoval nespočet zemí. Navštívil Slovinsko, Maďarsko, Turecko, Palestinu, Egypt, Itálii, Bosnu, Srbsko, Řecko a Rumunsko. Na svých cestách rád pozoroval zvyky tamních lidí, jejich způsob života a chování v různých situacích. Z tohoto pozorování sepsal studii povah a nazval ji *Různí lidé* (1871). Cestovní fejetony neboli zápisky ze svých cest shrnul do *Obrazů z ciziny*, které byly knižně vydány v roce 1872.[45] Ostatní fejetonovou tvorbu také postupně spojil do knih. V roce 1876 vydal *Studie, krátké a kratší I* (jejíž součástí je povídka *Trhani*) a *Studie, krátké a kratší II*. O rok později vyšly *Žerty, hravé i dravé*. Dojmy z Německa a českých lázní otiskoval v knize *Menší cesty* ve stejném roce.[46]

Do života Jana Nerudy vstoupila v roce 1877 další významná žena. Byla to Anna Tichá, dcera básníkova vzdáleného příbuzného. Neruda popsal jejich osudové setkání takto: *„Pak jsem se zarazil v rozletu. Ve dveřích stanula Anička. Vlastně Anna, slečna Anna Tichá, protože nohatá copatá Anča, kterou matně pamatoval jsem si z někdejší návštěvy bratránka, dospěla v ženu. Vysoká, štíhlá, shlížela na mě klidně, s tichým shovívavým úsměvem, jako by si pro sebe říkala: tak takhle on vypadá, ten náš slavný strýček.“*[47]Opět se Neruda trápil velkým věkovým

[42] Budín, 1960, s. 307–324.
[43] Krejčí, 1902, s. 88–89.
[44] Čas. Český svět, 1916, s. 461.
[45] Budín, 1960, s. 335.
[46] Krejčí, 1902, s. 90.
[47] Pelant, 2005, s. 175.

rozdílem. Další ztroskotaná láska ovlivnila lyrismus Nerudovy pozdější sbírky *Prostých motivů* (1883). Stěžoval si v nich, jak je úplně sám a jak téměř nepoznal ženské lásky. V *Baladách a romancích*, vydaných téhož roku, zas opěvoval vztahy mezi matkou a synem.[48]

Dalších deset let od *Knih veršů* čekal básník, než představil svou třetí básnickou sbírku *Písně kosmické (1878).* Kniha mu přinesla velkou popularitu díky optimismu, který čtenář mohl ve sbírce najít. Opěvuje v ní rozvoj vědy a techniky. Řadí se mezi první vrcholná básnická díla jeho tvorby.[49]

Ještě téhož roku publikoval poslední prozaické dílo (pokud nebudeme počítat fejetony) *Povídky malostranské*. Toto dílo mnozí považují za skvost české literatury. Vzpomínal v nich na dětství a mládí, když ještě obýval Malou Stranu. Vylíčil typické české měšťanstvo té doby a humorně kritizuje jejich nadřazenost.

V roce 1880 onemocněl zánětem žil. Neruda začal churavět (trpěl řadou chorob: vředové onemocnění, ischias, opakované záněty spojivek atd.)[50] a trpěl stísněnými stavy. Byl připoután na lůžko i několik měsíců a musel se vzdát pravidelného psaní fejetonů.[51] Přesto se zvládl aktivně podílet na posílení veřejného zájmu o budování Národního divadla. Stal se také redaktorem almanachu Národ sobě.[52] Ačkoliv se nad divadelním portálem skví přímo jeho heslo, práh Národního divadla nikdy nepřekročil. Nové vedení divadla mu kvůli posměšnému fejetonu na adresu šlechty a českých poslanců neposlalo pozvánku ke slavnostnímu otevření divadla.[53]

V zimě roku 1888 prožíval Neruda poslední milostné vzplanutí, s Boženkou Vlachovou – dcerou brašnáře.[54] *„Laskavého čtenáře prosím, aby si tuhle scénu ponechal pro sebe. Řekli by: „Je to divnej pavouk, ten Neruda, před smrtí do dětství se utíká, holčičky vyhledává.“ A to nechci. Není to pravda. Mám totiž vážnou známost. Jmenuje se Boženka Vlachová. Je sice o třiatřicet let mladší, ale to nevadí, vždyť slečna Boženka sama nejlépe ví, že skloubíme-li moudrost s krásou, vznikne spojení nejdokonalejší. I s veselkou souhlasí, jen museli jsme ji načas odložit, neboť v zimě, cestou na návštěvu k Vlachovým, uklouzl jsem po ledu a pochroumal si těžce koleno…Vždyť sláva to bude veliká a více lidí než na Hálkově pohřbu se jistě sejde…Nu a kdyby nějaké to potomstvo přišlo, nu což, s vatou do uší už mám nějakou tu praxi…Jen jediné jsem neřekl laskavému čtenáři – to vše čeká mne až v příštím životě.“*

[48] Budín, 1960, s. 453.
[49] Křivánek, 1983, s. 71–86.
[50] Opelík a kol., 2000, s. 494.
[51] Budín, 1960, s. 437–483.
[52] Křivánek, 1983, s. 106.
[53] Budín, 1960, s. 480–481.
[54] Opelík a kol., 2000, s. 494.

Spisovatel nejspíš tušil, že se mu už krátí dny.[55]

Po úrazu nemohl bez cizí pomoci vycházet ven a byl úplně izolován. V té době se vrátil ke své básnické činnosti, z nichž se zrodily *Zpěvy páteční (1896)*. Spisovatel je však už nestihl vydat. Zemřel v padesáti sedmi letech 22. srpna 1891 ve svém bytě ve Vladislavově ulici. Pitvou se zjistilo, že trpěl rakovinou střev.[56]

Anna Haralíková, pečovatelka Nerudy, se starala o spisovatele od roku 1881 až do jeho smrti. Ten jí za to byl neskonale vděčný. Ve své závěti jí odkázal veškeré své jmění.

Neruda si nepřál být pohřben na Slavíně. Anna se proto postavila veřejnému mínění a vybojovala pro básníka hrob na Vyšehradě, hned vedle J. V. Friče, Němcové, Třebízského aj. Pohřeb Jana Nerudy se konal 25. srpna 1891. Spisovatele přišli na poslední cestě vyprovodit Heyduk, Jirásek, Vrchlický, Arbes, Vlček a mnoho dalších.

Hned den po pohřbu Jana Nerudy otiskl denní tisk *Praha* obsáhlý článek věnovaný památce Jana Nerudy. Obsahoval jeho životopis i vzpomínky z jeho posledních dnů a pohřbu.

„Rozloučili jsme se s mrtvým – ale jak těžko, těžko bylo nám vynésti jej ze svého středu!“ [57]

[55] Pelant, 2005, s. 210.
[56] Budín, 1960, s. 437–483.
[57] Hůlka, 1980, s. 8–59.

2.2 Souhrn událostí v životě Jana Nerudy v souladu s jeho literární tvorbou

Jan Neruda se narodil 9.7.	1834	
Začal chodit na gymnázium	1845	
Přestoupil na Akademické gymnázium V. K. Klicpery	1850	
Seznámil se Annou Holinovou; začal chodit k Holinovým na srazy uznávaných osobností jako byl Erben a Němcová	1852	
Odmaturoval, zapsal se na právnickou fakultu UK	1853	
Deník Lumír otiskl jeho baladu, pod pseudonymem Janko Hovora	1854	Balada Oběšenec
Přešel z právnické fakulty na filosofickou; nastoupil jako lokálkář do Tagesbote aus Böhmen	1855	
Umírá jeho otec Antonín	1857	Hřbitovní kvítí
S Vítězslavem Hálkem a dalšími spisovateli vydal almanach Máj – začíná éra májovců; začíná milostný vztah s Karolínou Světlou	1858	
Redigoval časopis Obrazy života	1858–1860	
Vstupuje do redakce časopisu Čas; začal psát fejetony	1860	
Cesta do Vídně na zasedání říšské rady	1861	
Stal se členem deníku Hlas	1862	
Zahraniční cesta do Paříže; zamiloval se do Terezy Macháčkové	1863	
	1864	Arabesky Pařížské obrázky
Stal se novinářem v Národních listech, založil časopis Květy s Vítězslavem Hálkem	1865	
	1867	Moderní člověk a umění
	1868	Knihy veršů
Zemřela mu matka	1869	Pro strach židovský
Vyjíždí na velkou cestu na Balkán, Blízký východ, do Cařihradu, Egypta, Itálie	1870	
	1871	Různí lidé
	1872	Obrazy z ciziny
	1876	Studie krátké a kratší
Milostný vztah s Annou Tichou	1877	Žerty hravé a dravé Menší cesty
	1878	Písně kosmické Povídky malostranské
Onemocněl zánětem žil, stal se redaktorem almanachu Národ sobě	1880	
	1883	Balady a romance Prosté motivy
Těžce si zranil nohu, nemohl vycházet ven bez cizí pomoci	1888	
Jan Neruda zemřel 22.8. ve svém bytě ve Vladislavově ulici	1891	
	1896	Zpěvy páteční

2.3 Vliv života Jana Nerudy na dílo Povídky malostranské

Vliv života Jana Nerudy na jeho dílo *Povídky malostranské* je více než zřejmý. Rád pozoroval lidi kolem sebe, studoval jejich vzorce chování a fascinovaly ho jejich různorodé lidské vlastnosti. Spisovatel činil hlavními postavami svých povídek zcela obyčejné lidi, jako byl žebrák Vojtíšek, paní Ruska, doktor Heribert, krupař Vorel či slečna Máry. Takové lidi může člověk potkat kdekoliv. Ale Neruda jim uměl naslouchat a převést jejich příběhy na papír. Také Jan Budín se domníval, že: *„Množství postav z Nerudových Arabesek a Malostranských povídek bylo vytvořeno z prototypů, které Neruda poznal za své lokálkářské činnosti v Tagesbote aus Böhmen.“*[58]

Ústředním prostorem povídek je Malá Strana. Je to místo, kterému zůstal spisovatel věrný po celý svůj život. Ačkoliv již v době, kdy sepisoval povídky, na Malé Straně nebydlel, nedal na ni dopustit a cítil k ní neskutečnou blízkost.

Již u první povídky *Týden v tichém domě* nalézáme mnoho autobiografických prvků v rodině hokynáře Bavora. Patřili, jako Nerudovi, do chudší vrstvy a vlastnili hokynářský krámek. Paní Bavorová posluhovala u Ebrových, což bylo též živobytím Barbory Nerudové. Jejich syn Václav pracoval na úřadě, s čímž měl i Neruda zkušenosti z dob, kdy byl aspirantem u zemského vojenského účetního úřadu. Václav toužil po spisovatelské kariéře, rád psal fejetony a skládal básničky.

Ostruhová ulice, ve které Jan Neruda se svými rodiči bydlel, se stala předlohou jak pro *Týden v tichém domě*, tak i pro *Večerní šplechty*. Na střechy domu jmenované ulice chodíval rozjímat Václav Bavora. Také čtyři kamarádi z *Večerních šplechtů* se tam scházeli. Zde byl spisovatel ještě konkrétnější, jednalo se přímo o dům U Dvou slunců. Můžeme si jen domýšlet, se kterými ze svých přátel tam doopravdy Neruda rozmlouval. Zmínku o Ostruhové ulici můžeme nalézt téměř v každé povídce.

Přivedla žebráka na mizinu: *„Jednou jsem ho viděl, když vybelhav se drobným krůčkem svým po Svatojanském vrchu vzhůru do Ostruhové ulice přistoupil k policajtu panu Šimrovi, který opřen o zábradlí pohodlně se tu slunil.“*[59]

Hastrmanovi: *„Kdo šel právě Ostruhovou ulicí, zůstal stát; kdo stál právě tak po domácku venku, zavolal honem něco dovnitř domu; z krámů vybíhali lidé.“*[60]

Jak si nakouřil pan Vorel pěnovku: *„Bylo tomu právě také tak asi čtvrt roku, co se pan Vorel*

[58] Budín, 1960, s. 71.
[59] Neruda, 1951, s. 105.
[60] Neruda, 1951, s. 143.

byl přistěhoval do Ostruhové ulice; přicházel odněkud z venkova."[61]

Pan Ryšánek a pan Schlegl: „Když jsme šli o desáté dopoledne ze školy, vycházel teprv ze svého domu v Karmelitánské ulici a šel vážně do ulice Ostruhové, do vinárny Cardovy."[62]

V povídce *Pan Ryšánek a pan Schlegl* se dozvídáme, že autor pány pozoroval, když docházel ke Štajnicům kvůli svým gymnazijním profesorům, kteří tam často popíjeli. Odvážil se tam až jako vysokoškolák. V Mostecké ulici skutečně existovala v 19. století kavárna U Steinitzů, pojmenovaná podle jejího zakladatele Václava Steinitze. Na dvorku té kavárny stával jmenovaný hostinec.[63]

Stanislav Budín se zmínil ve své knize *Jan Neruda a jeho doba* o vztahu mezi Barrandem a malým Nerudou. *„Barbora Nerudová posluhovala dlouhá léta u velkého učence Barranda, slavného přírodovědce, a malý chlapec, který matku doprovázel do učencova bytu, s obdivem pozoroval mineralogické sbírky, jichž byl plný byt, a sám se ve stopách obdivovaného muže pouštěl – jak to později humorně popsal ve vzpomínkách na Barranda – do přírodovědeckého výzkumu."*[64] Zamyslíme-li se nad tím, můžeme nalézt potenciální spojitost s povídkou *Hastrman*. Hastrman, resp. Pan Rybář vlastnil truhly plné kamenů, o kterých si myslel, že jsou drahocenné. Je možné, že spisovatel promítal vlastnosti přírodovědce do pana Rybáře. Nebo snad popsal Barrandův charakter v postavě pana Mühlwenzela – profesora, který kameny hodnotil?

Z povídky *U tří lilií* je cítit básníkova samota, odcizení, touha po lásce a spor mezi tím, co chtěl a co od něj společnost očekávala. Tajemná dívka mohla představovat právě toto dilema a možná i zakázané ženy v jeho životě.

V celém souboru povídek se nápadně často objevoval symbol smrti.

Týden v tichém domě – smrt slečny Žanýnky

Pan Ryšánek a pan Schlegl – smrt ženy, kterou oba milovali

Přivedla žebráka na mizinu – smrt žebráka Vojtíška

O měkkém srdci paní Rusky – pohřby, na které paní Ruska chodila

Doktor Kazisvět – domnělá smrt pana rady

Jak si nakouřil pan Vorel pěnovku – sebevražda krupaře Vorla

U tří lilií – smrt matky krásnooké dívky

Psáno o letošních dušičkách – smrt ctitelů slečny Máry

[61] Neruda, 1951, s. 148.
[62] Neruda, 1951, s. 95.
[63] Viz. file:///D:/Downloads/podnikatele-web.pdf.
[64] Budín, 1960, s. 60.

Je zřejmé, že se smrt stala součástí života Jana Nerudy. Dalo by se říci, že ji vnímal zcela jinak než jiní. Hana Šmahelová se v úvaze *Dance macabre Jana Nerudy* zabývala *Sémantickým rozborem tématiky smrti v Nerudově poezii*: *„Především je třeba zdůraznit, Nerudovu vnímavost k fascinujícímu okamžiku smrti, k pohřbům, k prostředí hřbitova, i k problémům prázdnoty, zániku a zapomenutí. Svědčí o tom nejen poezie, ale i jeho próza. Smrt však Nerudu nepřitahovala jen jako diváka, neboť sama vstoupila do jeho života několikrát…Jen zdánlivým paradoxem je fakt, že smrt vybízela Nerudu především k myšlenkám na život. Svědčí o tom například článek z Obrazů života /1859/, k němuž ho inspirovala procházka dušičkovým olšanským hřbitovem.“* [65]

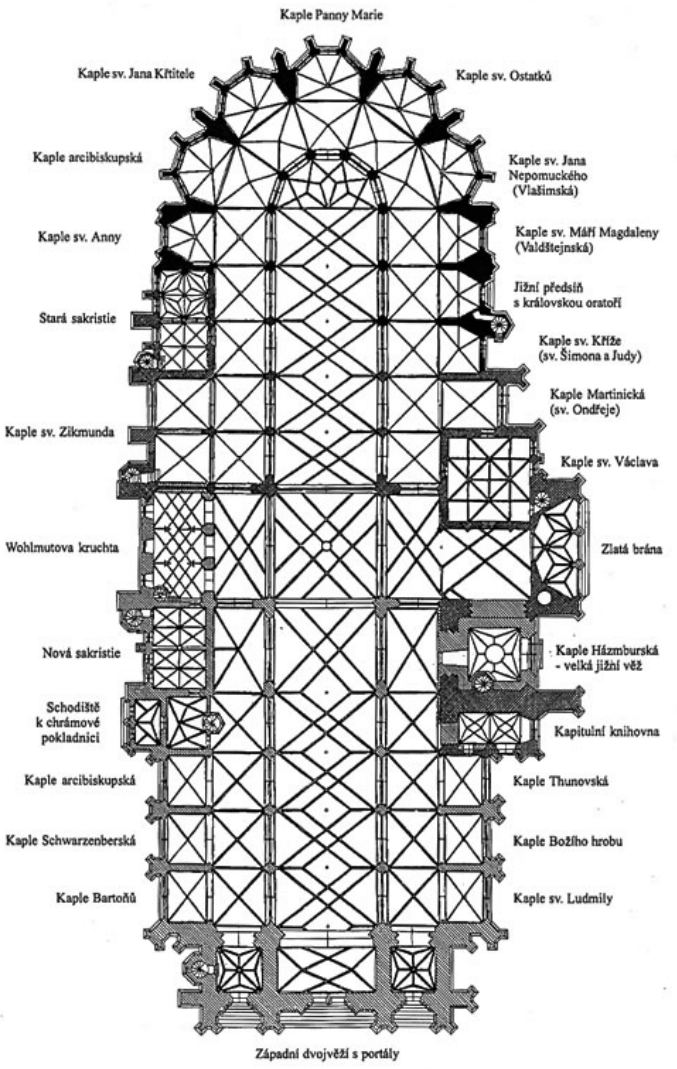

Svatováclavská mše a *Jak to přišlo, že dne 20. srpna 1849, o půl jedné s poledne Rakousko nebylo rozbořeno* přímo vyznívají jako vzpomínky na klukoviny, kterých se spisovatel sám účastnil. Podíváme-li se na popis míst, kam se malý Neruda v povídce *Svatováclavská mše* schovával, a porovnáme ji s reálným půdorysem[66], nalezneme přímou shodu. Neruda sem zřejmě docházel se svou zbožnou matkou a chrám znal již nazpaměť. Proto jej mohl takto věrně popsat. *„Již bylo dávno po odpoledním požehnání, svatovítský chrám prázdný. Jen u hrobu svatého Jana klečela ještě zbožná má matka, pohřížena v modlitbě, a od svatováclavské kaple přicházel starý kostelník, vykonávaje poslední svou obchůzku. šel na tři kroky kolem mne, zabočil ku východu pod královským oratoriem, zaharašil klíčem, otočil zámkem a cvaknul ještě na zkoušku klikou. Pak šel dále a teď vstala také má matka, požehnala*

[65] Kolektiv autorů, 1992, s. 28.
[66] Viz. https://katedralasvatehovita.cz/cs/prakticke-informace/pudorys-katedraly.

se a kráčela vedle kostelníka. Náhrobek mně oba zakryl, slyšel jsem jen dunící kroky jejich, jednotlivé zvuky rozmluvy, pak se objevili na druhé straně u sakristie. Kostelník bouchnul tu dveřmi, zas harašil zámek, cvakla klika, a teď šli k pravému východu. Ještě zaznělo as dvoje zapadnutí železa a já byl v kostele sám a zavřen.“[67]

Poslední povídka *Figurky* se zakládá na předzkouškovém období advokátního koncipienta Krumlovského. Kromě toho, že je psaná v ich-formě, můžeme zde najít i jistou spojitost s Nerudou v době, kdy studoval práva na popud otce.

[67] Neruda, 1951, s. 156.

3 Povídky malostranské

Povídky malostranské jsou vrcholným prozaickým dílem Jana Nerudy. Touto knihou ukončil spisovatel svou povídkovou tvorbu.

Je to sbírka třinácti próz, které v letech 1875–1877 samostatně vycházely v různých časopisech. Knižně vyšly v roce 1877.[68] V časopisu *Lumír* se o nich hned zmínili: *„Nerudovy „Povídky malostranské“ právě vyšly tiskem a nákladem dra. Grégra a Dattla. Objemný a nakladatelstvem pěknou úpravou obmyšlený svazek ten obsahuje dvě delší práce: jednu („Týden v tichém domě“) sepsanou roku 1867, druhou („Figurky“), dopsanou před několika měsíci, pak třináct drobných povídek, sepsaných v letech 1875-1877. Pokládáme „Povídky malostranské“ za nejpůvodnější spis Nerudův vůbec; obráží« se vněm zvláštní zajímavá spisovatelská individualita jeho v světle nejostřejším.“*[69]

Lumír uvedl, že soubor obsahuje dvě delší povídky a poté dalších třináct krátkých povídek. Podle několika jiných zdrojů a knih je ve všech pouze třináct povídek, včetně *Týdne v tichém domě* a *Figurek*. Zřejmě se časopis dopustil tiskové chyby. Ale nabízí se i otázka, jestli nebylo v původním vydání povídek patnáct.

To však vyvrací sám autor, který se svou knihou přímo zabývá. Vzhledem k tomu, že dílo nikdo pořádně nezkritizoval, ujal se toho sám: *„Je jich zde třináct. Podivné číslo, ničím neodůvodněné. Proč jich není šestadvacet? Bojím se, že by byl spisovatel v trpkých nesnázích, kdybychom se ho zeptali před tváří světa…“*

Řeší také otázku, jaké ty povídky vlastně jsou: *„S hlubokým politováním musím říci, že jsou všelijaké. A s politováním ještě hlubším dodávám, že není ani jediná mezi nimi, která by byla vážena z kruhů vyšších, vznešenějších. Zdá se, že spisovatel žije zcela určité domněnce, že u nás jsou „dole“ celejší lidí než nahoře. Neruda píše jen o třídách nižších, o společenských vrstvách, při kterých cit nemá nikdy rukaviček a pravda má pořád ještě více váhy než sebepikantnější lež…Nápady v Malostranských povídkách jsou kostrbaty jako cařihradské dláždění…“* [70]

Kvalitní kritiky od ostatních spisovatelů se mu dostalo až později, např. Arne Novák o nich napsal: „*Vzácnou výsadou „Malostranských povídek“ jest jejich humor, jenž se často usmívá skrze slzy a nepotřebuje již ani burlesky, ani násilných protikladů; kniha v něm sládne jako hrozen v laskavém slunci pozdního léta.“*[71]

[68] Budín, 1960, s. 437.
[69] Čas. Lumír, 1877, s. 479.
[70] Jeřábek, 1990, s. 141–144.
[71] Novák, 1921, s. 12.

Objevily se však i kritiky negativní. F. X. Šalda se k povídkám vyjádřil dosti nelibě: *„Vedle těchto útvarů veliké dokonalosti působí na mne próza Nerudova nejednou dojmem hromádky štěrku. Není epická, není tvárná není stavebná…“*

V květnu 1889 zveřejnil Jan Neruda v Národních listech fejeton zvaný *Pan Zeiler*. Mnozí literární vědci tvrdí, že fejeton obsahuje spíše povídkové prvky a má velice blízko k cyklu *Povídek malostranských*. Domnívají se také, že ji možná Neruda sám hodlal přidat do třetího vydání povídek, ale již se toho nedožil. Nakladatelství ARSCI, pod vedením Aleše Hamana, ve svém vydání *Povídek malostranských* toto znovuobjevené dílo zařadilo jako čtrnáctou povídku.[72]

[72] Neruda, 2007, s. 275–277.

3.1 Analýza Povídek malostranských

Kniha se skládá ze třinácti povídek, které na sebe nenavazují. Neruda se vysmívá negativním vlastnostem lidí, a jejich morálním hodnotám. Hledá drobné charakterové vady. Velmi realisticky vykresloval charaktery postav i s pomocí popisu jejich vzhledu. Kladl velký důraz na detaily. Zobrazoval různé sociální vrstvy a rozdíly mezi nimi. Prostor byl v povídkách sjednocený, vše se odehrávalo na Malé Straně. Reálnost byla umocněna přesným popisem prostředí. Soustředil se na příběhy z běžného života obyčejných lidí.

Neruda užíval spisovného i nespisovného jazyka, doplněného přechodníky, archaismy, germanismy, hovorovým jazykem (pražské lidové výrazy) a básnickými obraty. Snažil se být v kontaktu se čtenářem pomocí občasného oslovení. Styl vypravování působil improvizovaně a bezprostředně. I prostý lid, který je zobrazován, má k ideálu daleko. Věty psal krátké, doplňoval je pomlkami. Pro navození realističtějšího obrazu užíval přímých řečí. Spisovatel střídal humorný a satirický tón s vážným.

Povídky bychom mohli rozdělit do tří typů. První zobrazuje řadu postav a situací: *Týden v tichém domě, Figurky*. Jiné vyprávějí určitou scénu: *Večerní šplechty, U tří lilií* nebo akci *Svatováclavská mše, Jak to přišlo, že dnes 20. srpna 1849, nebylo Rakousko rozbořeno*. V posledním typu Neruda vykresluje vždy detailně hlavní postavy, které se vyznačují výraznou individuální zvláštností: *Přivedla žebráka na mizinu, O měkkém srdci paní Rusky, Doktor Kazisvět, Hastrman, Jak si nakouřil pan Vorel pěnovku, Psáno o letošních Dušičkách*.

Neruda se, až na povídku *U tří lilií*, která je romantická, držel kritického realismu ve všech povídkách.

3.1.1 Fabule jednotlivých povídek

Týden v tichém domě (1867)

Týden v tichém domě je jedna ze dvou povídek, která má kapitoly. Spisovatel ji rozdělil do patnácti částí. Objevuje se v ní šest hlavních rodin, které řeší různé vztahové problémy mezi sebou. Níže znázorněný diagram by měl pomoci k lepšímu pochopení vzájemných relací obyvatel v domě.

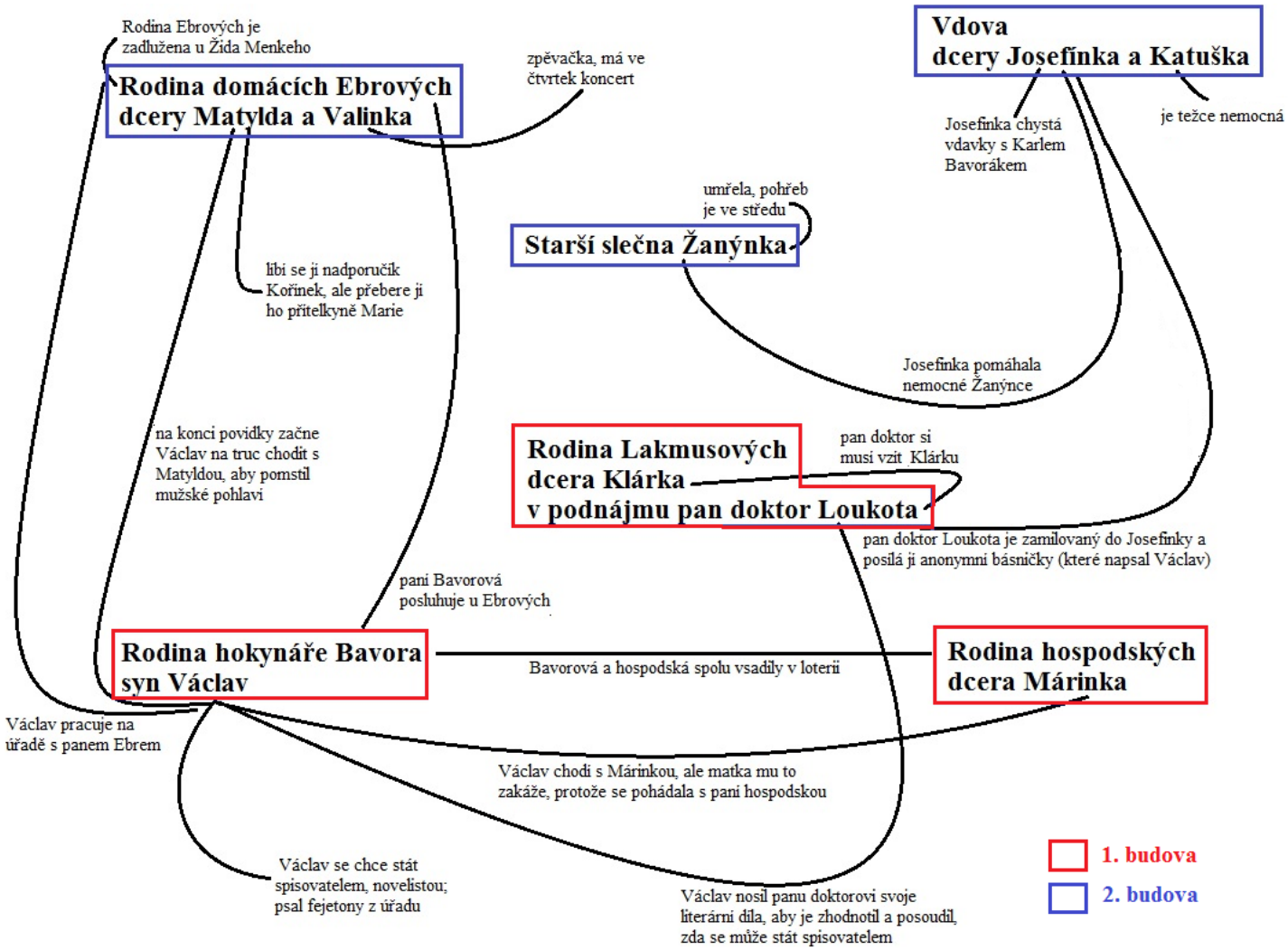

Rodiny bydlely ve dvou budovách. V první budově se nacházely v přízemí rodiny Bavorových a hospodských. V patře nad nimi žili Lakmusovi s panem doktorem Loukotem v podnájmu. Slečna Žanýnka bydlela v přízemí budovy druhé. O patro výš přebývala rodina domácích, Ebrových. Druhé patro pak skromně obývala vdova se dvěma svými dcerami.

V následující tabulce je zkráceně popsán děj povídky. Každá kapitola se koná v jiné časové době. Proto je tabulka rozdělena do dní.

Pondělí	I	V košili	Setkáváme s rodinou hokynáře Bavora a jejich synem Václavem. Paní Bavorová má v noci sen, ze kterého se probudí. Jako správná lutristka si musí zapsat čísla.
	II	Dům se z větší části probudil	Dům se pomalu probouzí. Pan doktor Loukota je starý mládenec, který bydlí u Lakmusových, se rozhlíží po pavlači. Vidí Josefinku, která nese nemocné slečně Žanynce snídani. Ta neotevírá. Po chvíli se dostanou dovnitř a celý dům se dozvídá, že slečna Žanynka umřela. Bavorová vypráví hospodské o snu a rozhodnou se spolu vsadit.
	III	V rodině pana domácího	Paní Bavorová posluhuje u domácích Ebrových. Zjišťujeme, že Ebrovi mají dvě dcery, Matyldu a Valinku. Zrovna perou, když k nim přijde na návštěvu paní Baurová s dcerou Marií. Matylda se jim svěří, že si bude brát nadporučíka Kořínka. Baurovi jsou pozváni ve čtvrtek na koncert Valinky.
	IV	Monolog lyrický	Je již večer téhož dne. Pan doktor Loukota si pročítá básničky Václava Bavora, jenž mu je dal na přečtení a posouzení. Rozhodne se, že jednu pošle Josefince, kterou tajně miluje. Zatím se podepisuje jako anonym.
Úterý	V	Starý mládenec – všeho štěstí vejlupek	Druhý den nahlídneme do rodiny Lakmusových. Pan Lakmus je hospodářský úředník. Mají s manželkou dceru Klárku. Paní Lakmusová si myslí, že je pan doktor do Klárky zamilovaný. Ten, ačkoliv to není pravda, se pořádně tomu nařčení nebrání.
	VI	Rukopis a mračno	Pan domácí Ebr se vrátil včasně domů z práce. Má špatné zprávy pro paní Bavorovou. Její syn Václav totiž u něj na úřadě pracuje. Našli u něj ve stole zápisky, ve kterých haněl úřad i presidenta. Z úřadu ho kvůli tomuto excesu vyhodí.
	VII	Kousky zápisků praktikantových	Pan Ebr si čte zápisky Václava Bavora. Hned na začátku uvádí Václav, o čem budou: *„Budu si psát feuilletonky z úřadu, obrazy každodenního žití, fotografie a biografie těch pánů a pánů kolegů a představených, blesky byrokratického života a praktikantské písničky.“*[73]
Středa	VIII	Při pohřbu	V poledne se koná pohřeb slečny Žanýnky. Přišli příbuzní Žanýnky, kteří ale jen řešili, kolik podělili. Celý dům se ji chystá vyprovodit. Všichni nastupují do fiakrů. Zbývá už pouze jedno místo. Paní Lakmusová zavolá na paní hospodskou a paní Bavorovou, aby si jedna z nich přisedla. Paní hospodská odstrčí Bavorovou s tím, že je přeci měšťanka a má proto větší právo na místo.
	IX	Další doklad pořekadla	Pan doktor píše úřední zadání o sňatku s Josefinkou (která o tom neví), když v tom vejde paní Lakmusová a zase si mylně myslí, že si doktor chce vzít její dceru. Doktor je donucen do zadání vepsat jméno Klárky. Později za ním přijde Václav se svou nově napsanou novelou. Ptá se pana doktora na radu, zda by se mohl stát spisovatelem. Doktor mu to rozmlouvá. Dozvídá se od Václava, že bude mít Josefinka svatbu.
	X	V době rozechvění	Jsme svědky rozmluvy mezi Josefinkou a jejím nastávajícím Karlem. Karel se trochu rozzlobí na Josefinku, že se zastává pana doktora. Žárlí na něj. Karel omylem urazí nemocnou Katušku, sestru Josefinky.
Čtvrtek	XI	Prvotina novelistická, která prosí za laskavé shovění	Dozvídáme se, o čem je novela, kterou přinesl Václav panu doktorovi. Novela je psaná formou dopisů. Jedná se v ní o spor domácího Ondřeje Dílce a nájemnice Helenky Velebové. Dělají si navzájem naschvály, ale nakonec zjistí, že se mají rádi.
	XII	Pět minut po koncertu	Večer se koná koncert u Ebrů. Nechybí tam Baurovi ani nadporučík Kořínek, ženich Matyldy. Marie Baurová se s Kořínkem dají do rozhovoru. Říká mu, že jsou Ebrovi zadluženi. Kořínkem to trhlo. Po koncertě se nabídne, že doprovodí Baurovy domů. Marie tím přebírá Matyldě přítele.
Pátek	XIII	Po tahu	Bavorová vyhrála terno v loterii. Hospodská se jí ptá, kolik z toho má. Bavorová jí ale oznamuje, že nic, protože vsadila ještě na jiná čísla, která nakonec vyhrála. Rozhádají se. Bavorová zakáže synovi chodit s dcerou hospodských, Márinkou.
Sobota	XIV	Z něžné domácnosti	K Ebrům přichází Žid Menke pro úroky. Domácí ho prosí o další půjčku. Menke chce ale peníze do úterka. Odchází. Ebrovi se kvůli tomu bouřlivě pohádají. Ebrová se pak rozhodne, že se musí usmířit s Bavorovými, aby mohli dát Václava s Matyldou dohromady.
Neděle	XV	Konec téhodne	Hned časně zrána se koná svatba Josefinky a Karla. Všichni účastníci jsou na ní nějak divně bledí. Jediný Václav se smál. Odpoledne se potkává Václav s panem doktorem před domem. Oba se chystají na procházku. Pan doktor čeká na Lakmusovy. Václav, k překvapení pana doktora, čeká na domácí Ebrovy. Prý se tím chce mstít svému pohlaví.

[73] Neruda, 1951, s. 48.

Pan Ryšánek a pan Schlegl (1875)

Hostinec U Štajniců se nacházel na rohu Mostecké a Lázeňské ulice. Spisovatel si pamatoval, jak tam chodíval a pozoroval všechny štamgasty. Do srdce se mu vryli dva muži, pan Ryšánek a pan Schlegl. Pan Ryšánek byl obchodníkem s kanafasem[74] a pan Schlegl obchodoval se železným zbožím. Ti dva se nemohli vystát. Sedávali však každý den, ve stejný čas, u stejného stolu. Tak tomu bylo po jedenáct let.

Po Malé Straně byl znám důvod jejich nesmiřitelného nepřátelství. Oba dva se zamilovali do téže ženy. Přestože se nejdříve měla k panu Ryšánkovi, nakonec si přece jenom vybrala a vzala pana Schlegla.

Pan Ryšánek byl starší, a proto taky často sláb. Když jednoho dne přišel do hostince pan Schlegl, hostinský podotknul, že se pan Ryšánek nedostaví. Dostal zápal plic. Pan Schlegl dělal, jako by se ho to netýkalo. Vypadalo to, že nemá vůbec soucit s nemocným a možná byl i potěšen.

Minuly týdny a pan Ryšánek se konečně uzdravil. V hospodě ho s nadšením vítali. Jen pan Schlegl si ho nevšímal jako vždy. Pan Ryšánek si chtěl zrovna zakouřit, ale zjistil, že si zapomněl váček s tabákem. Poslal tedy sklepníka k sobě domů. Pan Schlegl se najednou pohnul, natáhl ruku a nabídl panu Ryšánkovi svůj tříkrálový s červeným. Pan Ryšánek ani nepohleděl. Netrvalo dlouho a sklepník byl zpět. Pan Ryšánek až teď s odmítnutím poděkoval. Obrátili se k sobě, jejich oči se potkaly. Od té doby spolu pan Ryšánek a pan Schlegl již mluvili.

Přivedla žebráka na mizinu (1875)

Pan Vojtíšek byl známým a oblíbeným žebrákem na Malé Straně. Povahou byl veselý a dobrosrdečný. Bylo mu už osmdesát let. Nebyl to ale jen nějaký ledajaký žebrák. Měl všude přístup, hospodyně mu nosily trojníky, hospodští mu nechávali plný hrnek od oběda a pan hostinský Herzl mu nasypal vždy trochu tabáku ze své piksly. Kolem poledního chodíval ke kostelu sv. Mikuláše, zde ale nikdy nežebral.

Jednoho krásného červnového dne vyšel pan Vojtíšek z kostela a posadil se u sochy sv. Trojice na Štěpánském náměstí. Jakmile usedl, přišla k němu jedna ze žebraček, které vysedávaly nedaleko. Říkali jí „baba miliónová“, protože vždy slibovala, že pánbůh za darovanou almužnu zaplatí milionkrát. Miliónová moc dobře věděla, že pan Vojtíšek se zná s lidmi a má od nich přízeň. Kdyby se dali dohromady, měla by se tuze dobře. Začala se k němu

[74] Kanafas = bavlnářská tkanina. Pojmenování kanafas se odvozuje od latinského "canabis" - konopí – neboť to byl velmi dobrý pevný textilní materiál. (Viz. https://cs.wikipedia.org/wiki/Kanafas)

mít. Nabízela, že by se k němu mohla nastěhovat a dělat mu společnost. *„Radš utrejcht!“* [75]odsekl pan Vojtíšek a odešel bez pozdravu.

Malou Stranou najednou začaly kolovat zvláštní zvěsti. Říkalo se, že pan Vojtíšek není vůbec chudý a má na Františku dva domy. Mužští se zlobili, neboť se cítili napáleni. Ženské tomu zpočátku nechtěly věřit. Když se však přidala fáma, že má i dvě namyšlené dcerky, které chodí jen v rukavičkách, rozhodlo se i u nich. Během dvou dnů se tím osud pana Vojtíška zpečetil. Lidé ho odháněli od domů. Vymlouvali se, že od oběda nic nezbylo. Pan Herzl se ho dokonce ptal, zda by mu pan Vojtíšek nepůjčil peníze na koupi domu. Pan Vojtíšek byl zoufalý, den za dnem slábl. Na Malé Straně se už neukázal. Usadil se naproti vojenské strážnici u mostu. Seděl tam se svěšenou hlavou, nevšímaje si nikoho.

Našli ho pak v únoru na Újezdě vedle kanonýrských kasáren, nadobro zmrzlého.

O měkkém srdci paní Rusky (1875)

Děj této povídky počíná 3. května roku 184*. Odbila čtvrtá hodina odpolední. Pan Velš ležel ve svém pokoji, v krásné truhle. Víko ještě zůstalo odkryto. Ležel tam a usmíval se jako za dob, kdy byl ještě živ. Pan Velš, křestním jménem Josef, byl jedním z nejbohatších obchodníků na Malé Straně. Měl ve svém krámě spoustu exotického zboží z Indie i Afriky. Možná proto neměl o zákazníky nouzi. Na všechny se neustále usmíval, až se mu ten obchodní úsměv vryl do tváří.

V době tohoto příběhu se konal zrovna jeho pohřeb. Pokoj byl zaplněn malostranskou honorací. Panovalo ticho. V tom vešla paní Ruska, vdova po nebožtíku Rusovi, hostinském v Gráfovské zahradě. O paní Rusce bylo o ní známo, že ráda chodí na funusy. Ani tento si nenechala ujít. Místo toho, aby uctila zesnulého tichem, pomlouvala ho u pozůstalých. Došlo to tak daleko, že ji musel pan komisař vyvést ven.

Následujícího dne se musela paní Ruska dostavit na komisariát do Mostecké ulice. Páni komisaři byli tenkrát velmi přísní a neznali zdvořilého zacházení. Paní Ruska vyšla z kanceláře zdrcena. Bylo jí zakázáno chodit na funusy.

Půl rok nato se odstěhovala a najala si byt hned vedle Újezdské brány, kudy musel jet každý pohřeb. A jakmile jakýkoliv jel kolem, vyšla paní Ruska před dům a srdečně plakala a plakala.

[75] Neruda, 1951, s. 110.

Večerní šplechty (1875)

Byla červnová noc a na střeše domu U Dvou slunců se sešli čtyři kamarádi. Hovora a Novomlýnský byli studenti filosofie, Kupka byl budoucím inženýrem a Jäkl studoval práva. Kamarádi se takto pravidelně scházeli. Bavili se o událostech posledních dní.

Jäkl navrhl, aby každý řekl nejstarší vzpomínku, na kterou se pamatuje. Sám pak jako první vyprávěl tu svoji. Nebyly mu ani dva roky a rodiče ho nechali doma samotného. Matka vedle něj posadila živou husu, aby se necítil sám. Jäkl se chytil husy. Husa z toho strachy kejhala a Jäkl brečel. Hovora si jako druhý rozvzpomněl, jak byl s otcem v klášteře a jak ho jeptišky líbaly. Kupka zas pamatoval na dědečka, který pracoval jako zvoník. Jednoho dne si sám pozvonil umíráčkem a když došel domů, ulehl a umřel. Novomlýnský si vybavoval dvě vzpomínky. Jedna byla ze stěhování k Elefantům, kdy ještě jako malý kluk naléhal, aby nesli za ním kolébku. U druhé pamatoval na to, jak řekl své sestře ošklivé slovo a musel pak stát u piana.

Všichni se náramně bavili, ale nejvíc se smál Jäkl. Byl poněkud dobře naladěn, čehož si ostatní všimli. Důvodem byla Perálkovic Lízinka. Vyprávěl klukům, jak ji miloval od malička. Dlouho se ale neviděli, až teprve nedávno, při procházce na prvního máje ji znovu potkal. Slovo dalo slovo a začali se scházet. Přísahali si věčnou lásku a Jäkl Lízince slíbil, že si ji do dvou let vezme. Pár dní nato musela Lízinka narychlo odjet k umírající tetě do Klatov. Jäkl se však dozvěděl od medika Bureše, že Lízínka odrodila v porodnici kluka. Dodal, že se po ní ptal starý hejtman Vítek.

Najednou si Novomlýnský všiml holek, co je poslouchaly a vyběhl za nimi. Kupka s Hovorou se k němu přidali a na střeše zůstal už jen zadumaný Jäkl.

Doktor Kazisvět (1876)

Doktor Kazisvět byla vlastně přezdívka pana Heriberta. Začali mu tak říkat po jisté příhodě.

Pan Heribert byl vystudovaným lékařem. Byl to zvláštní člověk. Poté, co jeho otec, vážený a oblíbený doktor, umřel, mnoho churavých doufalo, že jeho syn po něm převezme praxi. On však nechtěl léčit nikoho, ať to byl chudý nebo bohatý. Lidé se mu posmívali. Jeho se to ani nedotklo. Vypadalo to, že o lidi nestojí.

Jednoho červnového dne byl pan doktor Heribert na procházce. Projížděl kolem zrovna pohřební průvod. Pochovávali tehdy pana radu Schepelera. Kupodivu byla většina „truchlících“ spokojena. Každý totiž těžil z jeho smrti. Pan doktor Link zas dostal za ošetřování pana rady pěknou hrstku peněz. Příbuzný pana rady, pan Ostrohradský, zjistil, že mu strýček

odkázal pět tisíc zlatých. Ba dokonce samotná paní Schepelerová se neubránila všeobecné spokojenosti. Jediný pan Kejřík, nejlepší a nejdůvěrnější přítel pana Schepelera, nesl jeho smrt velmi těžce.

Průvod došel k Újezdské bráně. Mládenci se chystali zdvihnout rakev, když tu zničehonic sjela na zem, a hned k nohám pana Heriberta. Víko odskočilo a pravá ruka mrtvoly se vymrštila ven z rakve. Doktor uchopil ruku, aby ji vrátil zpátky. A jak ji držel mezi prsty, náhle vykřikl, že ten muž není mrtev! Nastal všeobecný zmatek. Nespokojení pozůstalí se zlobili a nazývali pana Heriberta doktorem Kazisvětem.

Pana radu odnesli do nejbližšího hostince. Ten večer se v malostranských hospodách nemluvilo o ničem jiném než o vzkříšení pana Schepelera a doktoru Heribertovi. I v novinách se o tom psalo. Baroni, hrabata a knížata se snažili získat pana Heriberta za osobního lékaře. Ale doktor se zabednil a zas bylo vidět, že o nikoho nestál. Přezdívka mu zůstala a říkali mu od té doby „doktor Kazisvět“.

Hastrman (1876)

Pan Rybář, pravé jméno pana Hastrmana, dostal přezdívku kvůli svému výstřednímu stylu oblíkání. Cylindr, který nosil za každého počasí, doplňoval zeleným fráčkem. Stýskal si taky často, že není v Praze moře. Pro to všechno a pro jeho jméno mu říkali Hastrman.

Pan Rybář byl už ve výslužbě. V Praze nyní bydlel u rodiny svých příbuzných. Jmenovali se Šajvlovi. Po Malé Straně se šuškalo, že je Rybář tuze bohatý. Vlastnil prý plno drahokamů, které sám nasbíral na hoře Kozákově. Říkával: *„…U nás v Čechách hodí pasák kamenem za stádem, a kámen má často větší cenu než celé stádo!“*[76]

Byl krásný slunečný srpnový den. Každý, kdo se zrovna odpoledne ke třetí hodině vyskytoval v Ostruhové ulici, udiveně koukal za kráčejícím panem Rybářem. Nesl pod levým podpažím jednu ze svých černých truhliček, naplněných drahými kameny. Někteří kolemjdoucí si šeptali, že se jde s nimi někam vychloubat. Ti méně přející doufali, že je na tom tak špatně, že je musí nést na prodej. Pan Rybář si to mířil a profesorovi Mühlwenzelovi. Profesor byl matematikem a přírodozpytcem. Rybář k němu nesl drahokamy na posouzení a nacenění. Mühlwenzel se podíval na kamínky a hned za první, moldavit, nabízel tři zlaté, neboť mu chyběl v gymnasijní sbírce. Pan Rybář se nadějně zeptal i na ty ostatní. Profesor ho však zklamal. Zbytek byl bezcenný.

[76] Neruda, 1951, s. 141.

Po půlnoci téhož dne stál Rybář naštvaně u okna svého pokoje. Myslel si, že mu příbuzní poskytovávají přístřeší jen proto, že očekávají bohaté dědictví. Teď však zjistil, že má jen oblázky. Náhle sebou škubnul, vyndal nejbližší kamínky ze škatulky a vyhodil je ven. Dole to zařinčelo, rozbilo se sklo skleníku. Do dveří vstoupil udivený pan Šajvl. S citem uklidnil svého strýčka a připomenul mu, že bohatí jsou tím, že ho mají.

Jak si nakouřil pan Vorel pěnovku (1876)

16. února 184* si pan Vorel otevřel nový krupařský krám U zeleného anděla. Nebyla by to nikterak zvláštní událost, ale tenkrát mělo vše své místo dané. Bylo tedy nevídané, že pan Vorel, člověk naprosto cizí, se odvážil otevřít krupařský krám na místě, kde dříve nestál krám žádný. Navíc, jeden krupař již v Ostruhové ulici byl.

Od šesti ráno už stál pan Vorel upravený, čekající na první zákazníky. Sousedé, kteří chodili kolem, do krámu vždy jen nakoukli, ale nevešli dovnitř. Krupař stále doufal. O osmé si zapálil svou novou pěnovku a bafal. V devět si již stoupnul netrpělivě ke vchodu. Ulicí šla zrovinka slečna Poldýnka. Ve dveřích se něčemu podivila, přitiskla si šátek k nosánku a vešla. Pan Vorel totiž bafal tolik, že byl krám úplně zakouřený. Slečna Poldýnka si přikázala dva žejdlíky krupice. Šťastný pan Vorel ochotně naměřil dva žejdlíky a přidal ještě skoro půl navíc. Slečna Poldýnka si vzala krupici, chladně se na krupaře podívala a vykročila ven bez pozdravu. Pan Vorel si zamnul ruce a říkal si, že teď už to půjde.

Slečna Poldýnka však začala vypravovat, jak to u nového krupaře zapáchá a do večera se zpráva roznesla. Panu Vorlovi se začalo říkat „uzený krupař“. Vorel nic netušil. V krámě se mu nedařilo. A jak byl čím dál víc mrzutější, jediné, co ho těšilo byla jeho pěnovka. Po pěti měsících začali krupaře navštěvovat Židé. Všichni očekávali bankrot. Taky že pan Vorel vypověděl nájemní smlouvu. Den před stěhováním zůstal krám nadobro zavřen.

Následujícího dne, když se pan domácí nemohl pana Vorla nikde dohledat, nechal krám násilně otevřít. Do ulice vypadla dřevěná stolička a nahoře se vyhoupl oběšený krupař.

Když sundávali nešťastníka, našel u něj pan komisař dýmku a pochválil, jak krásně je nakouřená.

U tří lilií (1876)

Byla teplá letní nedělní noc. Mládenec seděl pod arkádami hostince U tří lilií. Hospoda to byla malá, ale v ten den bylo rušno. V salonku se bavili a tancovali kadeti a desátníci. Venku burácely hromy, strhl se liják. Mládenec seděl sám u stolu a pozoroval smějící se páry, chvíli

zas hleděl do tmavé zahrádky, u které býval hřbitůvek. Hroby byly právě otevřeny, neboť ten týden vykopávali kostry, aby je převezli jinam.

Čas od času se mládenec zdvihnul a stoupnul si k dokořán otevřeným dveřím salónku. Vábilo ho tam krásné, osmnáctileté děvče s očima jasnými jak vodní hladina. Vědělo moc dobře, že ho zaujalo. Jejich zraky se pravidelně setkávaly, když děvče tancovalo. Najednou vtrhlo do sálu jiné děvče. Prodralo se až ke krásnooké. Něco jí pošeptalo a vyvedlo jí ven z hostince. Mládenec usedl zpátky na své místo.

Po čtvrthodině se dívka vrátila. Vysvětlila své přítelkyni, že pro ni přišla sestra, protože matka umřela. Přistoupila k mládenci, ten ji samovolně uchopil za ruku. Mlčky ho následovala do arkád. Přitiskla se k němu. Cítil se, že musí z ní musí vysát všechnu tu zlou duši.

Svatováclavská mše (1876)

Spisovatel v povídce vzpomínal na své dětství. Bylo mu tehdy devět let. Kostelník Havel se jednou zmínil Nerudovým rodičům, že ve svatováclavské kapli, v katedrále sv. Víta, každou noc o půlnoci slouží mši sám svatý Václav. Jan se pak s kamarády domluvil, že se na tu mši půjdou podívat. Jako hlavní zasvěcenec mohl jít jako první. Matce řekl, že půjde přespat ke staroměstské tetě.

Schoval se v kapli po poledni, když už všichni odešli. Nejdříve se cítil pyšně a těšil se, až bude kamarádům vyprávět o tom neobyčejném a vzrušujícím zážitku. Představoval si, jak bude svatý Václav nadšený a pochválí. Zanedlouho ale cítil tesknotu. Vzpomněl si taky, že nic nejedl a ni si nevzal svačinu. V břiše mu začalo kručet v břiše. Byla mu zima. Cítil se osamocen. Najednou se rozbrečel. Únavou z toho všeho usnul.

Druhý den ráno se probudil. Zjistil, že se v kapli sloužila mše. Oknem viděl dolů na lavice. Klečela tam jeho matka se staroměstskou tetou, u které měl přespat. Po matčině tváři kanuly slzy. Malý Jan si v tu chvíli uvědomil, co způsobil. Po mši čekal již před kapličkou a když vyšla jeho matka, líbal ji s pláčem ruce.

Jak to přišlo, že dne 20. srpna 1849, o půl jedné s poledne Rakousko nebylo rozbořeno (1877)

Příběh povídky, jak je už z názvu patrné, se udál v roce 1849. Pokud to byla událost skutečná, autorovi bylo tehdy čtrnáct let. Spolu se svými třemi kamarády naplánovali revoluci, se kterou by zničili Rakousko a zmocnili se Prahy. Každý dostal přezdívku po českém vojevůdci: sám spisovatel byl Janem Žižkou z Trocnova. Ostatní byli Prokop Holý, Prokůpek a Mikuláš z Husi. Pátým spojencem měl být hokynář Pohorák, který o tom ale nevěděl. Chlapci

si totiž našetřili peníze na bambitku a Pohorák jim do ní měl dodat střelný prach. Dali mu předem 6 zlatek.

Vše bylo promyšlené. V naplánovaný den se sešli vojevůdci před Citadelou. Pohorák se však nedostavil. Šel totiž na trh opilý. Nic kvůli své tvrdohlavosti neprodal, protože kuřata moc nacenil. Říkal si, že už 6 zlatých v kapse má, tak se nemusí snažit. Opil se ještě více a usnul. Po skončení trhů vozík nesklidil, tak ho policajt odvedl.

Když se kluci dozvěděli se, že jej zatkla policie, dostali strach, že se na ně přišlo a utekli před bojem.

O několik dní později byla nalezena vedle kašny nová bambitka. Všichni si domýšleli, jak se tam mohla dostat. Až po čtyřech nedělích potkal Prokop Holý Pohoráka a ptal se ho, kam dal těch šest zlatých. Ten ale vše popřel.

Psáno o letošních Dušičkách (1876)

Děj začal na košířském hřbitově, o Dušičkách. Slečna Máry sem každý rok vodila jiné pětileté děvčátko. Procházely se spolu a vždy se zastavily u dvou hrobů. Slečna Máry ale nechtěla vybírat, ke kterému z těch hrobů přistoupí nejdříve. Proto nechávala holčičku, aby ji vedla a udávala směr. Hroby pokaždé uklidila, zavěsila na ně nový věnec a pomodlila se u nich. Takto činila rok, co rok.

Slečna Máry byla málomluvná. Nikomu se nesvěřovala krom své nejlepší přítelkyně Luizi Nocarové. Navzájem se navštěvovaly. Tentokrát přišla slečna Máry za paní Nocarovou. Vyprávěla jí sen, který se jí dávno zdál. Byla v tom snu vdaná za samotnou smrt. Věděla proto, že se nikdy nevdá a jejím ženichem bude smrt.

Dozvídáme se však, že sečna Máry se mohla provdat. Měla dokonce dva nápadníky. Byli to flámové, kupec Cibulka a rytec Rechner. Chodili všude spolu a potloukali se po hospodách. Cibulka s Rechnerem byli bývalí spolužáci slečny Máry. Od té doby se ale o ni nestarali a ona o ně taky ne. Nanejvýš se pozdravili, když se potkali.

Jednoho dne přišel slečně Máry dopis. Napsal ho Vilém Cibulka. Vyznával jí lásku a žádal ji o ruku. Máry byla překvapená a šťastná. O týden později dostala další dopis. Tentokrát jí psal Jan Rechner. Ptal se, zda by si ho vzala, neboť má pocit, že by mu byla dobrou ženou. Márinka se musela rozhodnout. Cítila, že se jí líbí více Cibulka. Než oběma stihla odpovědět, přišla zpráva od Rechnera, že se jí dobrovolně zříká. Zjistil, že se o ni zajímá jeho nejlepší přítel a nechtěl mu stát v cestě. Slečně Máry se ulevilo. Cibulka se jí ale také zřekl ve prospěch svého kamaráda. Paní Nocarová ji přesvědčovala, že Cibulka za ní ještě přijde. Márinka čekala a čekala.

Uplynul celý rok a slečna Máry se jen dozvídala o pánech samé divné věci. Prý byli zpustlí flamendři. Nevěděla si rady. Rok na to pochovali pana Rechnera. Paní Nocarová jí začala namlouvat, že nebude trvat dlouho a pan Cibulka se určitě odhodlá. Čtyři měsíce nato dostal zánět plic a umřel.

Od té doby uplynulo už šestnáct let. Paní Máry mezitím koupila hrob Cibulkův i Rechnerův. A přikoupila ještě jeden, který leží přímo uprostřed mezi nimi.

Figurky (1877)

Advokátní koncipient Krumlovský měl před závěrečnými zkouškami. Potřeboval se soustředit, a proto se rozhodl odstěhovat na Malou Stranu, kde očekával klidné zázemí. Ubytoval se u konduktorky Vilhelmové. Krumlovský byl na začátku velmi přívětivý a snažil se být ke všem slušný. Učení mu celkem šlo, i když ho konduktorka často vyrušovala. Hned první dny se seznámil se všemi obyvateli domu: malíř Augusta se svou ženou (která šišlala, jen když měli peníze) a jejich synem Pepíkem (kterého často trestali), pan domácí (který vždy odpoledne ztratil paměť) s dcerou Otýlií, pan Provazník (který byl velmi podivný a otravný) pan krejčí Sempr.

Po seznámení se čím dál víc zajímal o dění v domě a zanedbával učení. Obyvatelé domu ho začali zvát k jejich debatám na zahradě domu. Na těchto setkáních se sblížil se slečnou Otýlií. Zjistil také, že měli všichni stejné zvyky a každý den je opakovali. Pomalu pociťoval, že takhle ve studiích nemohl pokračovat. Rozmýšlel se, že se zas odstěhuje. Do toho všeho dostal najednou výzvu k boji od nadporučíka Rubackého, se kterým měla konduktorka milostný poměr. Urazila se totiž, že ji Krumlovský pomlouval a stěžovala si svému milenci. Krumlovský musel chtě nechtě s bojem souhlasit. Vybral si souboj se šavlí. Na návštěvě u svého kamaráda Morouska, který ho naučil trochu se šavlí manipulovat. Poradil mu, aby provedl překvapující útok. Krumlovský díky tomu nakonec doopravdy zvítězil a nadporučíka zranil. Nadšený se vrátil domů. Otýlie, ke které původně cítil náklonnost, byla na něj bezdůvodně naštvaná. Neměl už důvod zůstat v domě.

Odstěhoval se zpátky na Staré Město. Na konci spisovatel dodal sám k sobě: *„Ať mně přijde Neruda ještě s nějakou Povídkou malostranskou!“* [77]

[77] Neruda, 1951, s. 274.

3.1.2 Srovnání povídek

Název povídky	Téma	Motivy	Časové motivy
Týden v tichém domě	Život a osudy obyvatel domu v Ostruhové ul.	Kritika měšťanstva, motivy svatby a pohřbu, protiklady v sociálním postavení, dům	Červnový týden
Pan Ryšánek a pan Schlegl	Dlouholeté nepřátelství mezi Ryšánkem a Schleglem, které smíří až nemoc jednoho z nich	Hospoda U Štajniců, nesmyslný spor, hrdost	Středa před nedělí Jubilate
Přivedla žebráka na mizinu	Pomluva pomstychtivé „baby miliónové“, která zničila život poctivého žebráka Vojtíška	Síla pomluvy, kritika lidských vlastností (nepřejícnost, závist)	Červnový den
O měkkém srdci paní Rusky	Paní Ruska, která chodí na pohřby a pomlouvá zesnulé	Pohřeb/smrt, pomluvy, sarkasmus	3. května 184*
Večerní šplechty	Večerní rozhovor na střeše čtyř kamarádů	Střechy domu Malé Strany, nešťastná láska	Červnová noc
Doktor Kazisvět	Doktor Heribert, který pozůstalým zkazil plány, když „oživil“ mrtvého	Ironie, nevděk, chamtivost, faleš	Červnový den
Hastrman	Panu Rybáři se zhroutil svět poté, co zjistil, že jsou jeho drahokamy bezcenné	Pravé hodnoty života: láska, respekt, porozumění, ztráta iluze	Srpnový den
Jak si nakouřil pan Vorel pěnovku	Zklamání nového krupaře Vorla, odmítnutého obyvateli Malé Strany, které skončilo sebevraždou	Lidská nedůvěra vůči něčemu novému/cizímu, pomluvy, nepřejícnost	16. srpna 184*
U tří lilií	Očarovaný mladík neřeší zlotřilou duši dívky, kterou nezasáhla smrt vlastní matky	Smrt, bezohlednost, bouřka, hroby, samota	Letní noc
Svatováclavská mše	Malý chlapec schovávající se v chrámu sv. Víta, aby viděl půlnoční mši sv. Václava	Dětská naivita, mše, sv. Václav, samota, lež, kaple, prozření	Pozdní listopad, po sv. Kateřině
Jak to přišlo, že dne 20. srpna 1849, o půl jedné s poledne, Rakousko nebylo rozbořeno	Skupině studentů – rebelů, s cílem rozbořit Rakousko, zmařil plán hokynář, když propil peníze, které byly určeny na střelný prach	Revoluce, pokažený plán, čeští vojevůdci, namyšlenost, tvrdohlavost, útěk před bojem, bambitka a střelný prach	20. srpna 1849
Psáno o letošních Dušičkách	Dva flamendři napálili slečnu Máry tím, že se jí oba dva dvořili a pak se jí vzdali	Zaslepenost a naivita, neslušný vtípek	Na Dušičky
Figurky	Advokátní koncipient, který se snaží soustředit na studium, ale vytrhují ho figurky (obyvatelé) domu	Kritika nudného měšťanského života, plného opakujících se zvyků, závist	Duben

Název povídky	Kompozice		
	Vypravěč	Hl. postava	Postup vyprávění
Týden v tichém domě	Ich-forma rétorická + Er-forma	Není	Chronologický
Pan Ryšánek a pan Schlegl	Ich-forma rétorická	Pan Ryšánek, pan Schĺegl	Retrospektivní
Přivedla žebráka na mizinu	Ich-forma rétorická	Žebrák Vojtíšek	Chronologický
O měkkém srdci paní Rusky	Ich-forma rétorická + Er-forma	Paní Ruska	Chronologický
Večerní šplechty	Er-forma	Jäkl	Retrospektivní
Doktor Kazisvět	Ich-forma rétorická	Doktor Heribert	Chronologický
Hastrman	Ich-forma rétorická + Er-forma	Pan Rybář	Chronologický
Jak si nakouřil pan Vorel pěnovku	Ich-forma rétorická	Krupař Vorel	Chronologický
U tří lilií	Ich-forma osobní	Mladík – sám autor	Chronologický
Svatováclavská mše	Ich-forma osobní	Devítiletý chlapec – sám autor	Retrospektivní
Jak to přišlo, že dne 20. srpna 1849, o půl jedné s poledne, Rakousko nebylo rozbořeno	Ich-forma osobní	Čtrnáctiletý chlapec – sám autor	Retrospektivní
Psáno o letošních Dušičkách	Ich-forma rétorická + Er-forma	Slečna Máry	Retrospektivní
Figurky	Ich-forma osobní	Advokátní koncipient Krumlovský	Chronologický

Jak lze z tabulek odvodit, v souboru převládá chronologický vyprávěcí postup. Spisovatel také nejčastěji mísil ich-formu s er-formou. Opakujícím se motivem, který můžeme v téměř všech prózách najít, je motiv smrti. Většina povídek se odehrává v létě.

3.2 Srovnání filmových adaptací Povídek malostranských s knižní předlohou

V následující kapitole se bude autorka zabývat filmovým ztvárněním *Povídek malostranských*.

Níže jsou uvedeny veškeré filmové adaptace povídek.

Autorka zahrnula do ankety osm z nich.

1. *Vzhůru nohama* (1938), režie: Jiří Slavíček (předlohou byly *Figurky*)
2. *Týden v tichém domě* (1947), režie: Jiří Krejčík
3. *Povídky malostranské* (1984), režie: Pavel Háša
    a) *Přivedla žebráka na mizinu*
    b) *Večerní šplechty*
    c) *Hastrman*
    d) *Doktor Kazisvět*
    e) *O měkkém srdci paní Rusky*
    f) *Slečna Máry* (předlohou bylo *Psáno o letošních Dušičkách*)

Dvě adaptace nebyly vůbec dostupné. Jednalo se o:

1. *Hastrman* (1955), režie: Ivo Paukert
2. *Povídky malostranské po 130 letech* (2011), režie: Jakub Wagner

Povídky malostranské po 130 letech je dokumentární film. Režisér v něm sleduje, do jaké míry se obyvatelé současné Malé Strany podobají postavám v povídkách. Není to tedy přímo filmová adaptace. Film autorku zaujal svým námětem, nikde však nebyl k nalezení. Obrátila se dokonce i na Českou televizi a Národní filmový archiv, ale ani tam ho nedohledali.

Pozn.: Autorka později objevila další dvě adaptace, které však nebyly do ankety z časových a prostorových důvodů uvedeny, a proto se jim v bakalářské práci nevěnuje.

1. *Povídka malostranská* (1981), režisér: Jiřího Krejčíka (předlohou byly *Figurky*)
2. *Návrat pana Ryšánka* (1971), režisér: Ludvík Ráža
   (předlohou byla povídka *Pan Ryšánek a pan Schlegl*)

3.2.1 Filmové ztvárnění povídek

Vzhůru nohama [78]

Předloha	Figurky	**Hlavní herecké obsazení**
Délka	84 min.	Doktor Krumlovský – Vladimír Borský Otylka – Hana Vítová Provazník – Jindřich Plachta Konduktorka Vilhelmová – Helena Bušová Pan domácí – Václav Trégl Malíř Augusta – Ludvík Veverka Doktor Jensen – Bedřich Veverka Žebrák Vojtíšek – Josef Vošalík
Žánr	Komedie	
Výroba	Československo	
Rok výroby	1938	
Režie	Jiří Slavíček	
Scénář	Karel Steklý	
Kamera	Josef Střecha	
Hudba	Miloš Smatek	

Vzhůru nohama je celovečerní, černobílý film založený na povídce *Figurky*. Režisér převedl Nerudovu Malou Stranu do prvorepublikového prostředí. S tím souvisela i jazyková promluva herců a kostýmy. Měna, se kterou se ve filmu platilo, byla také již koruna. Zároveň děj byl prostředím uzpůsoben. Boj se šavlemi by byl zřejmě nelogický, nejspíš proto se ho režisér rozhodl vypustit spolu s postavou nadporučíka Rubackého. Milostný poměr konduktorky Vilhelmové poté přenesl na malíře.

Původní knižní dialogy mezi postavami byly ve filmu prohozeny. Režisér nechal do hlavní dějové linie *Figurek* jemně prolínat ještě jednu povídku, a to *Přivedla žebráka na mizinu*.

Film se převážně natáčel v ateliérech. Z exteriérů jsou krátce vidět Hradčany, panoráma Prahy, panoráma z Klárova, Staré zámecké schody. Technická kvalita snímku byla nižší, některé scény nebyly ukončeny a přeskočily hned na další. Filmová hudba Miloše Smatka vychází ze skladeb W. A. Mozarta.

Hned v úvodu filmu se objevuje prolog:

„Jan Neruda,

jeden z největších zjevů naší literatury, byl objevitele Malé Strany. Jeho básnické zrcadlo překresluje malostranskou romantickou idylu na vlastní pitoreskní svět, Tento svět tvoří Neruda z lidí, jež zkoumá a pozoruje okem nesmlouvaného satirika, ale má je rád a pod jeho satirou probleskuje teplý a shovívavý úsměv. Nerudovy postavy nenosí historických kostýmů, čpících naftalinem, jsou to lidé věčně mladého a bujarého básnického vidění. Proto k oživení Nerudovy Malé Strany není zapotřebí zaprášených

[78] Viz. https://www.fdb.cz/film/vzhuru-nohama/24622.

rekvisit. Přenesení Nerudova díla do dnešní doby, budiž jasným svědectvím jeho věčně svěžího humoru.“[79]

Fabule se ve filmu značně odlišuje od knihy. Proto ho autorka níže podrobněji popisuje: Advokátní koncipient Krumlovský si jednou po flámu uvědomí, že takto nikdy nedokončí studia. Rozhodne se odstěhovat od svého přítele Morouska na Malou Stranu. Ubytuje ho paní konduktorka, která se ho snaží svést. V domě se pan doktor se všemi rychle seznámí. Do oka mu padne Otylka, dcera domácího. Domácí vždy mezi čtvrtou a pátou ztrácí paměť. Provazník, blázen, který v domě bydlí, posílá obyvatelům domu pomlouvačné dopisy a tím je znepřátelí. Na Provazníka dohlíží doktor Jensen, který pravidelně dochází do domu. Panu malíři Augustovi se líbí konduktorka. Jeho žárlivá manželka ho málem načape, když konduktorku zrovna maluje. Nakonec si ale všichni myslí, že doktor Krumlovský má poměr s konduktorkou. Otylka se na něj rozzlobí.

Krumlovský ztrácí nervy a chce se přestěhovat. Pan doktor Jensen pozná písmo Provazníka na dopisech a domluví mu, aby spíše konal dobro nežli zlo. Krumlovský se poslední den v domě smiřuje s Otylkou. Rozhodne si ji vzít po advokátních zkouškách.

Žebrák Vojtíšek v domě také bydlí. Když mu sousedka (nejspíš baba miliónová) navrhne, že by se k sobě mohli přistěhovat, odmítá. Zato o něm rozhlásí pomluvu, která mu kazí život.

[79] Slavíček, 1938, 0:01:10.

Týden v tichém domě [80]

Předloha	Týden v tichém domě	**Hlavní herecké obsazení**
Délka	100 min.	Václav Bavor – Jaromír Spal Doktor Loukota – Karel Höger Paní Lakmusová – Meda Valentová Paní Bavorová – Jarmila Kurandová Paní Ebrová – Světla Svozilová Pan Eber – František Kreuzmann Josefinka – Zdenka Procházková Matylda – Blanka Waleská
Žánr	Komedie	
Výroba	Československo	
Rok výroby	1947	
Režie	Jiří Krejčík	
Scénář	Jiří Krejčík, Karel Vetter	
Kamera	Václav Hanuš	
Hudba	Jiří Šust	

Úvodní povídka *Týden v tichém domě* se stala předlohou pro druhý celovečerní film, tentokrát od režiséra Jiřího Krejčíka. Krejčík černobílým filmem v roce 1947 debutoval.
Ve filmu se seznamujeme s několika rodinami. Každá se potýká s různými problémy. Přesto jsou vzájemně propleteny. Režisér vystihl sociální rozdíly mezi rodinami, povýšenecké a necitlivé chování měšťanů. Např. Ebrovi řeší po smrti Žanýnky, jak bude proplacená činže. U výrazně kladných postav však ukázal i jejich špatné stránky a u záporných zobrazil motivy jejich jednání.

Technická stránka filmu je zdařilejší než v předchozí adaptaci. Ateliérové stavby dokreslují malostranskou atmosféru. Ve filmu se objevily variace na Nerudovy básně, kterou napsal Jaroslav Seifert. Nerudův jazyk byl zachován, včetně germanismů. Hudba kontrastovala s jednotlivými scénami, jejich prostředím a vážností. Zesilovala lyrické a emocionální vrcholy filmu. Zvukem popisoval režisér i nenaturalistické efekty, jako byl např. stav mysli postav.

[80] Viz. https://www.fdb.cz/film/tyden-v-tichem-dome/24621.

Povídky malostranské [81]

Předloha	6 povídek	**Hlavní herecké obsazení**
Žánr	Drama / Komedie	Pan Neruda – Petr Haničinec Paní Nerudová – Jana Březinová Malý Jan Neruda – Milan Šimáček Hlas vypravěče – Zdeněk Ornest
Výroba	Československo	
Rok výroby	1984	
Režie	Pavel Háša	
Scénář	Jana Dudková	
Kamera	Juraj Šajmovič	
Hudba	Petr Mandel	

Přivedla žebráka na mizinu		**Večerní šplechty**	
Předloha	Přivedla žebráka na mizinu	**Předloha**	Večerní šplechty
Délka	29 min.	**Délka**	30 min.
Hlavní herecké obsazení		**Hlavní herecké obsazení**	
Žebrák Vojtíšek – Ladislav Pešek Baba Miliónová – Jiřina Štěpničková		Jäkl – Ondřej Havelka Hovora – Ondřej Pavelka Kupka – Pavel Kříž Lízinka – Naďa Konvalinková	
Hastrman		**Doktor Kazisvět**	
Předloha	Hastrman	**Předloha**	Doktor Kazisvět
Délka	33 min.	**Délka**	35 min.
Hlavní herecké obsazení		**Hlavní herecké obsazení**	
Pan Rybář – Josef Kemr Profesor Mühlwenzel – Vlastimil Hašek Pan Šajvl – František Němec		Doktor Heribert – Viktor Preis Služebná doktora – Jana Hlaváčová	
O měkkém srdci paní Rusky		**Slečna Máry**	
Předloha	O měkkém srdci paní Rusky	**Předloha**	O letošních Dušičkách
Délka	23 min.	**Délka**	45 min.
Hlavní herecké obsazení		**Hlavní herecké obsazení**	
Paní Ruska – Květa Fialová Komisař Uhlmühl – Jan Teplý		Slečna Máry – Zdena Hadrbolcová Paní Nocarová – Věra Galatíková Rechner – Václav Postránecký Cibulka – Petr Kostka	

[81] Viz. https://www.fdb.cz/serial/povidky-malostranske/36043.

Režisér Háša zpracoval v roce 1984 celou sérii středometrážních povídek. Jedná se o šest barevných televizních filmů.

Ve všech filmech se objevují opakující se prvky/leitmotivy – hokynářství, ve kterém se scházejí obyvatelé Malé Strany. Obchod patří rodině Nerudově. Objevují se zde i herci ztvárňující Nerudovu maminku, otce i samotného mladého básníka. Příběhem nás vždy provází hlas stárnoucího Nerudy, kterého namluvil Zdeněk Ornest. Tím režisér věrně adaptoval způsob vyprávění povídek v knize. Dalším leitmotivem se stal úvod, ve kterém zní úvodní znělka, objeví se ilustrované obrazy Prahy. Poté scéna volně přejde na pražské věže a zazní zvony. V každém díle také vypravěč začíná slovem „Praha…“.

Scény probíhají v ateliérech i exteriérech Prahy. Malebnost Malé Strany byla umocněna dobovými kostýmy. Nerudovský svět, hantýrka a slovníček z dob jeho próz byly zachovány.

Režisér do svých adaptací s oblibou přidával scénky z jiných povídek, např. z *Týdne v tichém domě*, *Svatováclavské mše*.

3.2.2 Srovnání filmu s knihou

Název filmu	**Adaptační přístup**	**Rozdíly**
Vzhůru nohama (Figurky)	Volná adaptace	Film na rozdíl od knihy, skončil pozitivně. Doktor Krumlovský se nakonec rozhodne vzít Otylku. Provazník se naučí konat dobro. Ve filmu se objevuje ve vedlejší dějové linii povídka *Přivedla žebráka na mizinu*.
Týden v tichém domě	Věrná adaptace s tvůrčím vkladem scenáristy	Milostný vztah mezi Václavem a Márinkou, dcerou hospodských, na konci nadále pokračoval. Václav nezačal chodit s Matyldou jako v knize. Svatbu na konci povídky režisér ve filmu vypustil. Režisér nechal ve filmu rozvinout scénu se špačkem, o které se v knize spisovatel jen lehce zmínil. Objevuje se tam také pan Dílec, který byl v knize popsán jako novela, kterou dal Václav přečíst panu Loukotovi. O dluzích Ebrových se dozvídá nadporučík Kořínek od samotného Menkeho, ne od Marie Baurové.
Přivedla žebráka na mizinu	Věrná adaptace	Pomluvy se ve filmu gradovaly s tím, jak žebrák Vojtíšek opakovaně odmítal babu Miliónovou. Setkal se s ní tedy vícekrát, nejen jednou.
Večerní šplechty	Věrná adaptace	Hlavní dějovou linií filmu se stal milostný příběh Jäkla a Lízinky. Postavu Novomlýnského režisér vypustil. Mladíci se sešli na střechách domu celkem třikrát. V průběhu toho se vyvíjel vztah Jäkla a Lízinky. Je zde zmínka o hospodě U Štajniců z povídky *Pan Ryšánek a pan Schlegl*.
Hastrman	Věrná adaptace	Při rozhovoru s kanovníky došel pan Rybář k myšlence, že ho jeho příbuzní ubytovávají jen kvůli dědictví. Proto se rozhodne kameny nacenit. Ve filmu se také častěji setkáváme s rodinou Šajvlů. Režisér malou scénkou navedl diváka na jinou povídku: *Svatováclavskou mši* (strážmistr vyprávěl, že nějaký uličník běhá věž, poté se zeptal, zda to nebyl Jeník)
Doktor Kazisvět	Věrná adaptace	Doktor Kazisvět má ve filmu služebnou, paní Jozífkovou. Nemalá část filmu se odehrává u něj doma, kde s ní vede dialogy.
O měkkém srdci paní Rusky	Věrná adaptace s tvůrčím vkladem scenáristy	Ve filmu byla přidaná scéna na komisařství. Přišel tam pán, kterému uletěl špaček a chtěl, aby mu ho komisaři našli. Režisér tím znovu poukazuje na *Týden v tichém domě*, kde pan Ebr vlastnil špačka. Konec povídky byl ve filmu pozměněn. Paní Ruska se přestěhovala a začala pracovat u pohřebního bratrstva jako dobrovolná sestra. Najali si ji, aby pohřby doprovázela pláčem.
Slečna Máry (Psáno o letošních Dušičkách)	Věrná adaptace s tvůrčím vkladem scenáristy	Ve filmu byla zmíněna báseň z povídky *Týden v tichém domě*. Děj začal minulostí a vypráví nejdříve o milostném trojúhelníku. Oba dva flamendři končí smrtí utonutím ve Vltavě a ve stejnou chvíli.

3.3 Reflexe Povídek malostranských u čtenářů a diváků

Autorka se v následujícím výzkumu se zaměřila na otázku, do jaké míry ovlivňuje odlišný věk a jazyková znalost pohled respondentů na dílo *Povídky malostranské*. Autorka předpokládala menší zájem od žáků základních škol a problémy s porozuměním textu hlavně u zahraničních studentů.

Součástí výzkumu byl internetový dotazník. Úkolem respondentů bylo přečtení všech osmi povídek. Na základě toho se měli rozhodnout, jaká z nich je zaujala nejvíce a tu zhlédnout ve filmové podobě. Autorka v dotazníku doporučovala, aby si předem přečetli otázky ankety. Následné vyplňování dotazníku bylo jednodušší, když respondent věděl dopředu, na co se má v knize a ve filmu soustředit.

Otázky ankety se týkaly porovnávání filmové a knižní podoby povídek. Autorka v nich zkoumala, jak filmy působí na diváky a zda by mohly mít případné didaktické využití při výuce. U knižní podoby zjišťovala, jestli měli čtenáři problém s pochopením textu po jazykové stránce. Autorka volila otázky uzavřené i otevřené. Otevřenými otázkami dávala respondentům prostor se detailněji vyjádřit. Respondenti měli také možnost seřadit povídky podle oblíbenosti.

Níže je přiložen soupis otázek ankety:

1 Zaškrtněte svoji kategorii.

2 Seřaďte povídky podle toho, jak se Vám líbily (nahoře nejoblíbenější, dole nejméně oblíbená).

3 Označte, jakou povídku jste si vybrali pro analýzu.

4 Proč jste si vybrali právě tuto povídku pro analýzu?

5 Líbila se Vám více knižní nebo filmová verze?

6 Proč se Vám líbila vybraná verze více?

7 Co byste změnili na té verzi, která se Vám líbila méně?

8 Jaké rozdíly jste našli mezi knižní předlohou a filmem?

9 Měli jste jazykové problémy? Našli jste výrazy, které jste neznali nebo jim nerozuměli?

10 Pokud jste v otázce č.9 odpověděli Ano, vypište, s čím jste měli problémy, jakým výrazům jste nerozuměli.

11 Připadají Vám témata povídek aktuální i v dnešní době - Ano/Ne? V obou případech uveďte proč.

12 Probudil ve Vás film zájem podívat se na další zfilmované povídky - Ano/Ne? V obou případech rozveďte proč.

13 Probudily ve Vás povídky zájem přečíst si další knihy od Jana Nerudy - Ano/Ne? V obou případech rozveďte proč.

14 Nepovinný údaj: V případě zájmu uveďte v kolonce svoje jméno a příjmení.

Pro jednodušší orientaci a časovou úsporu byly respondentům do zadání dotazníku vloženy odkazy na knihu ve webové podobě i na všechny filmy. Někteří četli tištěnou podobu povídek.

Respondenti byli rozřazeni do čtyř věkových skupin: žáci základních škol, studenti gymnázií, studenti vysokých škol a nestudenti – příslušníci střední a starší generace. Vzhledem k tomu, že autorka práce studuje obor *Čeština pro cizince*, chtěla vzít v úvahu i názory těch, kdo nevyrůstali přímo v České republice, a mohli tedy mít jiný náhled na dílo Jana Nerudy. Vysokoškolští studenti byli proto dále rozděleni na rodilé mluvčí a zahraniční studenty. Celkově bylo kategorií tedy pět.

Cílem bylo získat ve všech pěti skupinách stejný počet lidí, což se ukázalo jako nelehký úkol. Dotázaní většinou nebyli ochotní i z časových důvodů všechny povídky číst – a poté ještě jednu z nich zhlédnout, natož vyplnit dotazník.

Respondenti z řad žáků základních škol a gymnázií byli získáni prostřednictvím autorčiny sestry, která je osobně znala. V rámci výzkumu pro ně autorka pořádala tzv. Nerudovské večery, kde byly zhlédnuty filmy předem vybrané žáky. Odpovědi od studentů – rodilých mluvčích autorka sesbírala pomocí českých přátel a e-mailů rozeslaných prostřednictvím *Ústavu české literatury a komparatistiky* FF UK všem jejím studentům. Zahraniční studenti vysokých škol pocházeli z *Ústavu bohemistických studií* FF UK, přičemž jim byl členy ústavu rozdán i dotazník ve výuce. Příslušníci střední a starší generace byli osloveni v kruhu známých autorky. Všichni dotazovaní žijí, studují, pracují nebo mají nějakou jinou spojitost s Prahou. Sběr odpovědí probíhal přerušovaně v období od února 2015 do srpna 2015 a poté od února 2017 po duben 2017. Jelikož získání rovnoměrného počtu respondentů ve všech kategoriích nebylo snadné, autorka omezila jejich počet na pět pro každou z nich. Toho se jí podařilo dosáhnout.

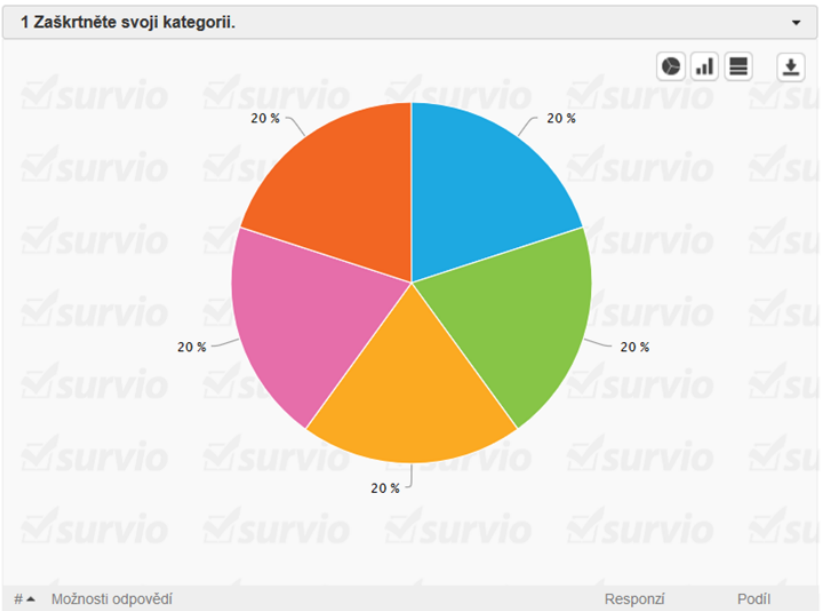

#	Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
1	Jsem žákem / žákyní základní školy	5	20 %
2	Jsem studentem / studentkou střední školy (gymnázia)	5	20 %
3	Jsem studentem / studentkou vysoké školy - rodilý mluvčí	5	20 %
4	Jsem studentem / studentkou vysoké školy - zahraniční student	5	20 %
5	Již nestuduji (příslušník střední a starší generace)	5	20 %

3.3.1 Souhrn odpovědí respondentů u jednotlivých povídek

V této části práce je uváděn souhrn odpovědí u jednotlivých povídek. Z ankety bylo vyjmuto devět otázek, které úzce souvisely s povídkami. Seřazeny byly v tabulce tak, jak šly v dotazníku za sebou. Povídky jsem pak byly řazeny sestupně podle počtu výběru. Autorka upozorňuje na fakt, že si respondent mohl pro zhlédnutí a analyzování zvolit povídku, která ho něčím zaujala, a proto ji chtěl vidět zfilmovanou. Nemusí to však znamenat, že se mu líbila nejvíce.

U každé povídky je uvedeno, kolik respondentů si je vybralo a jaký je poměr mezi skupinami. Respondenti měli uvést, jaká podoba povídky se jim líbila více, knižní či filmová. V jedné z otázek měli uvést, zda měli problémy s jazykem knihy.

Z diagramu je patrné, že nejvíce vybíranou povídkou byla *Přivedla žebráka na mizinu*. Dotázaní si také často volili *O měkkém srdci paní Rusky*, *Psáno o letošních Dušičkách*, *Hastrman*. *Doktora Kazisvěta* si zvolili pouze dva lidé. *Večerní šplechty, Figurky* a *Týden v tichém domě* dopadly nejhůře, autorce se dostalo u každé jen po jedné recenzi.

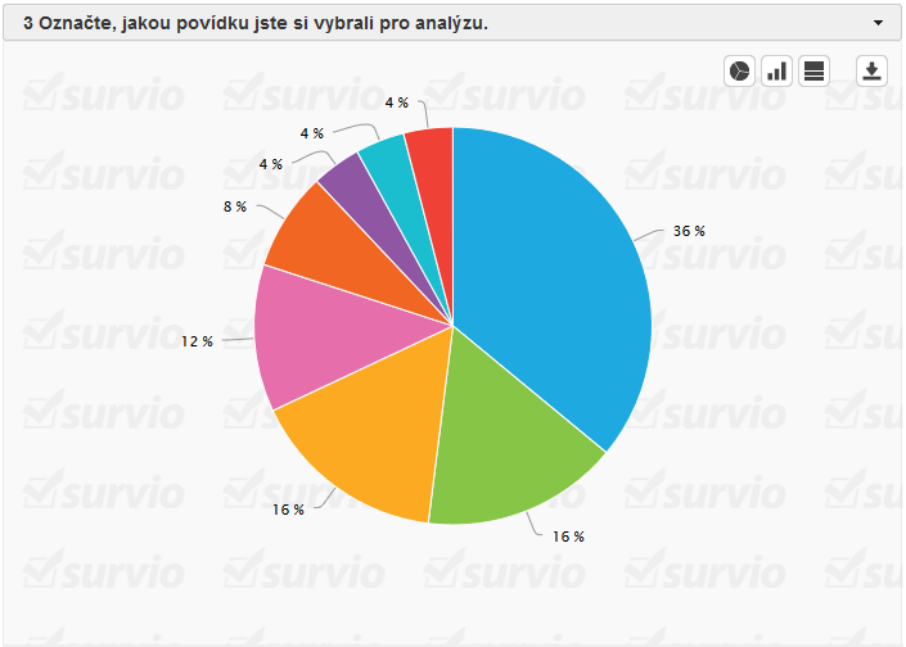

#	Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
●	Přivedla žebráka na mizinu	9	36 %
●	O měkkém srdci paní Rusky	4	16 %
●	Psáno o letošních dušičkách	4	16 %
●	Hastrman	3	12 %
●	Doktor Kazisvět	2	8 %
●	Večerní šplechty	1	4 %
●	Figurky	1	4 %
●	Týden v tichém domě	1	4 %

Přivedla žebráka na mizinu			
Počet respondentů: 9			
1. Zaškrtněte svoji kategorii.	Žák/žákyně základní školy		1
	Student/studentka střední školy (gymnázia)		2
	Student /studentka vysoké školy - rodilý mluvčí		2
	Student/studentka vysoké školy - zahraniční student		2
	Již nestudující (příslušník střední a starší generace)		2
4. Proč jste si vybrali právě tuto povídku pro analýzu?	Povídka zaujala námětem osudového nezvratného zničení života osoby tak jemnou zbraní jako je výmysl – pomluva. Vyvolal v nich silný dojem a vzbudil silný soucit k panu Vojtíškovi a zklamání lidmi, kteří raději uvěří hloupým nepodloženým klepům nežli zdravému rozumu. Respondentům připadal obsah smysluplný, stručný – děj měl podle nich rychlý spád. Pár z nich už ji znalo a četlo ji vícekrát.		
5. Líbila se Vám více knižní, nebo filmová verze?	Kniha se líbila více.		7
	Film se líbil více.		2
6. Proč se Vám líbila vybraná verze více?	Kniha	Větší vtažení do popisu postupné změny života člověka, více detailů umožňující silný vjem námětu, dává prostor pro fantasii.	
	Film	Byl lépe zpracován, zpřeházený děj dával větší smysl, herec hrající pana Vojtíška byl přesvědčivý.	
7. Co byste změnili na té verzi, která se Vám líbila méně?	Kniha	Délku povídky, popisování méně do detailů, lepší rozložení děje.	
	Film	Zkrácení filmové adaptace, více detailů, jiný styl kostýmů, držet se předepsaného děje.	
8. Jaké rozdíly jste našli mezi knižní předlohou a filmem?	Kniha více popisovala více do detailů. Film některé scény zkrátil a chyběl v něm humor.		
9. Měli jste jazykové problémy? Našli jste výrazy, které jste neznali nebo jim nerozuměli?	Nerozuměli většině.		0
	Nějaké výrazy neznali, ale pointu pochopili.		4
	Neměli s tím vůbec problém.		5
10. Pokud jste v otázce č. 9 odpověděli Ano, vypište, s čím jste měli problémy, jakým výrazům jste nerozuměli.	Utrejcht, iniciálka, zjinačen, skráně, tabatěrka, šplounat, štkát, šajnový, podloubíčka.		
12. Probudil ve Vás film zájem podívat se na další zfilmované povídky – Ano/Ne? V obou případech rozveďte proč.	Ano, podívali by se na další povídky.		5
	Ne, již nemají zájem vidět více povídek.		4
ANO	Zajímalo by je, jak to autoři pojali. Jestli v nich bude nějaká významná zkratka nebo významný posun pointy.		
NE	Respondenti nejsou příznivci starých filmových adaptací. Navíc se jim zdálo, že povídka nebyla dostatečně věrná originálu. Zdál se jim nudný.		

O měkkém srdci paní Rusky			
Počet respondentů: 4			
1. Zaškrtněte svoji kategorii.	Žák/žákyně základní školy		1
	Student/studentka střední školy (gymnázia)		1
	Student /studentka vysoké školy - rodilý mluvčí		0
	Student/studentka vysoké školy - zahraniční student		1
	Již nestudující (příslušník střední a starší generace)		1
4. Proč jste si vybrali právě tuto povídku pro analýzu?	Povídka je zábavně promyšlená. Byla to nejzajímavější ze všech povídek, měla originální a vtipné téma. Konec byl hodně rychlý a stručný. V jednom odstavci ukončil spisovatel děj velmi rázně humorně. Jeden z respondentů si přál vidět, jak si režisér poradí s větou: „Tedy ji bácni přes pochvu!“		
5. Líbila se Vám více knižní, nebo filmová verze?	Kniha se líbila více.		0
	Film se líbil více.		4
6. Proč se Vám líbila vybraná verze více?	Kniha	x	
	Film	Byl zpracován vtipněji. Konec dával větší smysl, byl jasnější na pochopení a krásně ironický. Lépe vykreslil charakter paní Rusky. V knize zněla spíše jako smutná paní, která trochu pomlouvala. Ale ve filmu to vygradovali a bylo to zřetelnější, proč ji lidé neměli rádi.	
7. Co byste změnili na té verzi, která se Vám líbila méně?	Kniha	Jednotlivé postavy byl měly být lépe popsané, např. vzhledově. Děj by měl být ještě stručnější.	
	Film	x	
8. Jaké rozdíly jste našli mezi knižní předlohou a filmem?	Ve filmu byla změna děje na konci: paní Ruska se odstěhovala, aby mohla spolupracovat s pohřebníkem; vyskytlo se tam více vedlejších postav. V knize to vypadalo, že paní Ruska byla vystěhována, zatímco ve filmové verzi bylo jasné, že se odstěhovala ze své vlastní vůle.		
9. Měli jste jazykové problémy? Našli jste výrazy, které jste neznali nebo jim nerozuměli?	Nerozuměli většině.		0
	Nějaké výrazy neznali, ale pointu pochopili.		2
	Neměli s tím vůbec problém.		2
10. Pokud jste v otázce č. 9 odpověděli Ano, vypište, s čím jste měli problémy, jakým výrazům jste nerozuměli.	Setnina, katafalk, despekt, funus, lajtnant, nezůstavilť, tříštěk, pětmecítma, grešle, pozachvívat, suchan, mantila, barvíř, zapovědíť.		
12. Probudil ve Vás film zájem podívat se na další zfilmované povídky – Ano/Ne? V obou případech rozveďte proč.	Ano, podívali by se na další povídky.		4
	Ne, již nemají zájem vidět více povídek.		0
ANO	Film byl výstižný a dobře hraný. Děj v něm byl stručný, lehký na pochopení.		
NE	x		

Psáno o letošních Dušičkách / Slečna Máry			
Počet respondentů: 4			
1. Zaškrtněte svoji kategorii.	Žák/žákyně základní školy		0
	Student/studentka střední školy (gymnázia)		1
	Student /studentka vysoké školy - rodilý mluvčí		1
	Student/studentka vysoké školy - zahraniční student		1
	Již nestudující (příslušník střední a starší generace)		1
4. Proč jste si vybrali právě tuto povídku pro analýzu?	Povídka o nešťastné slečně Máry je velmi dojemná, vtipná a má erotický náboj. Je zajímavě prokomponovaná.		
5. Líbila se Vám více knižní, nebo filmová verze?	Kniha se líbila více.		2
	Film se líbil více.		2
6. Proč se Vám líbila vybraná verze více?	Kniha	Respondentům přišlo čtení knihy zajímavější než sledování filmu. Nepřišlo jim, že by si dělali ze slečny Máry až takovou legraci jako ve filmu.	
	Film	Děj ve filmové verzi byl vtipněji a jasněji podán. Režisérovi se podařilo plasticky vykreslit charaktery osob.	
7. Co byste změnili na té verzi, která se Vám líbila méně?	Kniha	Čtenáři očekávali více děje a méně popisu.	
	Film	Jeden dotazovaný si stěžoval na herecké obsazení ve filmu. Druhému nepřišlo, že by se film držel knižní předlohy.	
8. Jaké rozdíly jste našli mezi knižní předlohou a filmem?	Filmová verze se, až na smrt pana Rechnera a pana Cibulky, velmi úzce drží psané předlohy. Umřeli ve stejnou chvíli. Spadli z mostu opilí. V knize umřeli zvlášť a na chorobu.		
9. Měli jste jazykové problémy? Našli jste výrazy, které jste neznali nebo jim nerozuměli?	Nerozuměli většině.		0
	Nějaké výrazy neznali, ale pointu pochopili.		0
	Neměli s tím vůbec problém.		4
10. Pokud jste v otázce č. 9 odpověděli Ano, vypište, s čím jste měli problémy, jakým výrazům jste nerozuměli.	x		
12. Probudil ve Vás film zájem podívat se na další zfilmované povídky – Ano/Ne? V obou případech rozveďte proč.	Ano, podívali by se na další povídky.		2
	Ne, již nemají zájem vidět více povídek.		2
ANO	Film byl osvěžující miniaturka. Milým a nenáročným způsobem uvádí do světa Nerudovského vyprávění.		
NE	Diváci očekávají, že všechny povídky budou stejné.		

Hastrman			
Počet respondentů: 3			
1. Zaškrtněte svoji kategorii.	Žák/žákyně základní školy		0
	Student/studentka střední školy (gymnázia)		0
	Student /studentka vysoké školy - rodilý mluvčí		2
	Student/studentka vysoké školy - zahraniční student		1
	Již nestudující (příslušník střední a starší generace)		0
4. Proč jste si vybrali právě tuto povídku pro analýzu?	Čtenáři si povídku vybrali kvůli tomu, že z ní plyne ponaučení. Zalíbil se jim příběh čisté lásky rodiny pana Rybáře. Nemilovali ho pro jeho peníze, ale protože měli rádi jeho samotného.		
5. Líbila se Vám více knižní, nebo filmová verze?	Kniha se líbila více.		2
	Film se líbil více.		1
6. Proč se Vám líbila vybraná verze více?	Kniha	Povídka má rychlejší spád a také se nad ní můžeme více zamyslet než u zfilmované podoby. Jazyk a vypravěčské schopnosti Jana Nerudy se lépe vnímají z knihy.	
	Film	Více odůvodnil, proč šel najednou pan Rybář s kameny za panem profesorem. Dává to větší smysl.	
7. Co byste změnili na té verzi, která se Vám líbila méně?	Kniha	Přesně to, co se líbilo ve verzi filmové. Odůvodnění, proč se najednou rozhodl kameny nechat ocenit.	
	Film	Možná by se spíše hodila pro tuto povídku verze kreslená než hraná. Zapadala by více do konceptu. Kostýmy a kvalita videonahrávky pocitově neseděly. Některé pasáže ve filmu byly změněné oproti knize, což je zbytečné – povídce to nijak nepomohlo.	
8. Jaké rozdíly jste našli mezi knižní předlohou a filmem?	Určité pasáže v ději a přímé řeči byly ve filmu odlišné. Snažili se v něm udělat přechody, aby navazovaly části na sebe. Ve filmu má rodina pana Rybáře větší roli než v knize.		
9. Měli jste jazykové problémy? Našli jste výrazy, které jste neznali nebo jim nerozuměli?	Nerozuměli většině.		0
	Nějaké výrazy neznali, ale pointu pochopili.		2
	Neměli s tím vůbec problém.		1
10. Pokud jste v otázce č. 9 odpověděli Ano, vypište, s čím jste měli problémy, jakým výrazům jste nerozuměli.	Justiciár, parasol, vatýrka, pražky, fiakra, potakující, kanovník, šukot, harašit.		
12. Probudil ve Vás film zájem podívat se na další zfilmované povídky – Ano/Ne? V obou případech rozveďte proč.	Ano, podívali by se na další povídky.		1
	Ne, již nemají zájem vidět více povídek.		2
ANO	Diváka zajímalo, jak si filmaři poradili se zbytkem povídek.		
NE	Respondenti uznali, že film byl dobře zfilmován, avšak nelákaly by je další povídky – leda by byli líní číst.		

<table>
<tr><th colspan="4">Doktor Kazisvět</th></tr>
<tr><td colspan="4">Počet respondentů: 2</td></tr>
<tr><td rowspan="5">1. Zaškrtněte svoji kategorii.</td><td colspan="2">Žák/žákyně základní školy</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="2">Student/studentka střední školy (gymnázia)</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Student /studentka vysoké školy
- rodilý mluvčí</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="2">Student/studentka vysoké školy
- zahraniční student</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="2">Již nestudující
(příslušník střední a starší generace)</td><td>1</td></tr>
<tr><td>4. Proč jste si vybrali právě tuto povídku pro analýzu?</td><td colspan="3">Jeden čtenář si povídku vybral kvůli jejímu názvu. Druhému přišla povídka jednoduchá, zároveň ale hodně vypovídá o negativních vlastnostech lidí. Také ho zaujal překvapivý konec, který by čtenář při vývoji událostí nečekal. Chytří lidé zůstávají nedocenění a lidská hloupost a omezenost je přivedou do neštěstí.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">5. Líbila se Vám více knižní, nebo filmová verze?</td><td colspan="2">Kniha se líbila více.</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Film se líbil více.</td><td>1</td></tr>
<tr><td rowspan="2">6. Proč se Vám líbila vybraná verze více?</td><td>Kniha</td><td colspan="2">Kniha jde do hloubky myšlenky. Hodně prostoru je věnováno doktorovi. Také vyznění příběhu je lepší.</td></tr>
<tr><td>Film</td><td colspan="2">Ve filmu je vidět, jak se lidé chovají, tím pádem lze lépe pochopit. Na film se lépe soustředí.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">7. Co byste změnili na té verzi, která se Vám líbila méně?</td><td>Kniha</td><td colspan="2">Zmodernizovaní jazyku.</td></tr>
<tr><td>Film</td><td colspan="2">Film končí neurčitě. Dialogy ve filmu nejsou moc poutavé.</td></tr>
<tr><td>8. Jaké rozdíly jste našli mezi knižní předlohou a filmem?</td><td colspan="3">Rozdíl byl dialozích a ve způsobu popisu doktora Kazisvěta.</td></tr>
<tr><td rowspan="3">9. Měli jste jazykové problémy? Našli jste výrazy, které jste neznali nebo jim nerozuměli?</td><td colspan="2">Nerozuměli většině.</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="2">Nějaké výrazy neznali, ale pointu pochopili.</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Neměli s tím vůbec problém.</td><td>1</td></tr>
<tr><td>10. Pokud jste v otázce č. 9 odpověděli Ano, vypište, s čím jste měli problémy, jakým výrazům jste nerozuměli.</td><td colspan="3">Kšaft, druhdy, hokynář, šťopka, máry, údy, přiřknuto, umrlec, zimničně, lecjak.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">12. Probudil ve Vás film zájem podívat se na další zfilmované povídky – Ano/Ne? V obou případech rozveďte proč.</td><td colspan="2">Ano, podívali by se na další povídky.</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ne, již nemají zájem vidět více povídek.</td><td>2</td></tr>
<tr><td>ANO</td><td colspan="3">x</td></tr>
<tr><td>NE</td><td colspan="3">Filmová verze až natolik nezaujala. Diváci by dali přednost něčemu, o je bude bavit více. Jeden z respondentů ji využil při výuce žáků, a i oni ocenili spíše knižní verzi.</td></tr>
</table>

Večerní šplechty			
Počet respondentů: 1			
1. Zaškrtněte svoji kategorii.	Žák/žákyně základní školy		1
	Student/studentka střední školy (gymnázia)		0
	Student /studentka vysoké školy - rodilý mluvčí		0
	Student/studentka vysoké školy - zahraniční student		0
	Již nestudující (příslušník střední a starší generace)		0
4. Proč jste si vybrali právě tuto povídku pro analýzu?	Je to klidná, romantická povídka (slovem romantická není myšlen směr).		
5. Líbila se Vám více knižní, nebo filmová verze?	Kniha se líbila více.		1
	Film se líbil více.		0
6. Proč se Vám líbila vybraná verze více?	Kniha	Kniha byla zajímavější.	
	Film	x	
7. Co byste změnili na té verzi, která se Vám líbila méně?	Kniha	x	
	Film	Film by mohl být kratší a stručnější.	
8. Jaké rozdíly jste našli mezi knižní předlohou a filmem?	Některé věci chyběly v knize a některé ve filmu.		
9. Měli jste jazykové problémy? Našli jste výrazy, které jste neznali nebo jim nerozuměli?	Nerozuměli většině.		0
	Nějaké výrazy neznali, ale pointu pochopili.		1
	Neměli s tím vůbec problém.		0
10. Pokud jste v otázce č. 9 odpověděli Ano, vypište, s čím jste měli problémy, jakým výrazům jste nerozuměli.	Šplechty, jurista, putna, štulc, viklér, žlab, vikýř, zpištělý, smědé, fez, troubel, prejzy, zamyškovalo, kazajka licousy, orleánová, rozšafný.		
12. Probudil ve Vás film zájem podívat se na další zfilmované povídky – Ano/Ne? V obou případech rozveďte proč.	Ano, podívali by se na další povídky.		0
	Ne, již nemají zájem vidět více povídek.		1
ANO	x		
NE	Ne, film byl příliš zdlouhavý.		

Figurky / Vzhůru nohama			
Počet respondentů: 1			
1. Zaškrtněte svoji kategorii.	Žák/žákyně základní školy		1
	Student/studentka střední školy (gymnázia)		0
	Student /studentka vysoké školy - rodilý mluvčí		0
	Student/studentka vysoké školy - zahraniční student		0
	Již nestudující (příslušník střední a starší generace)		0
4. Proč jste si vybrali právě tuto povídku pro analýzu?	Kvůli ztotožnění s postavou. Čtenář má taky občas při učení problémy se soustředěním.		
5. Líbila se Vám více knižní, nebo filmová verze?	Kniha se líbila více.		0
	Film se líbil více.		1
6. Proč se Vám líbila vybraná verze více?	Kniha	x	
	Film	Byl více stručnější. Konec se líbil více ve filmu nežli v knize.	
7. Co byste změnili na té verzi, která se Vám líbila méně?	Kniha	Povídku si respondent představoval kratší. V knize bylo podle něj někdy až moc popisu, málo děje a měl moc částí. Konec byl neurčitý.	
	Film	x	
8. Jaké rozdíly jste našli mezi knižní předlohou a filmem?	Film skončil jinak, veseleji. Děj ve filmu byl také trochu pozměněn. Nekorespondoval s knihou.		
9. Měli jste jazykové problémy? Našli jste výrazy, které jste neznali nebo jim nerozuměli?	Nerozuměli většině.		0
	Nějaké výrazy neznali, ale pointu pochopili.		1
	Neměli s tím vůbec problém.		0
10. Pokud jste v otázce č. 9 odpověděli Ano, vypište, s čím jste měli problémy, jakým výrazům jste nerozuměli.	Vanšl, konduktérka, koncipient, veřeje, bafal, vejr, paragraf, škopek, impertinentní, šístka, rytmistr, kavalerie.		
12. Probudil ve Vás film zájem podívat se na další zfilmované povídky – Ano/Ne? V obou případech rozveďte proč.	Ano, podívali by se na další povídky.		0
	Ne, již nemají zájem vidět více povídek.		1
ANO	x		
NE	Film byl sice stručnější než kniha, ale byl v nějakých částech nudný.		

Týden v tichém domě			
Počet respondentů: 1			
1. Zaškrtněte svoji kategorii.	Žák/žákyně základní školy		1
	Student/studentka střední školy (gymnázia)		0
	Student /studentka vysoké školy - rodilý mluvčí		0
	Student/studentka vysoké školy - zahraniční student		0
	Již nestudující (příslušník střední a starší generace)		0
4. Proč jste si vybrali právě tuto povídku pro analýzu?	Neruda tu popisoval obšírněji jeho pohled na Malou Stranou, ke které má čtenář vztah. Ve Figurkách byla také hodně zmiňována, ale Týden v tichém domě si lépe zapamatoval.		
5. Líbila se Vám více knižní, nebo filmová verze?	Kniha se líbila více.		0
	Film se líbil více.		1
6. Proč se Vám líbila vybraná verze více?	Kniha	x	
	Film	Byl překvapivě dobře natočený. Je z něj děj pochopitelnější.	
7. Co byste změnili na té verzi, která se Vám líbila méně?	Kniha	Napsat ji méně chaoticky.	
	Film	x	
8. Jaké rozdíly jste našli mezi knižní předlohou a filmem?	Ve filmu chyběla svatba Josefinky a Karla. Válav Bavora začal v knize na konci chodit s Matyldou. Ve filmu ale zůstal s Márinkou.		
9. Měli jste jazykové problémy? Našli jste výrazy, které jste neznali nebo jim nerozuměli?	Nerozuměli většině.		0
	Nějaké výrazy neznali, ale pointu pochopili.		1
	Neměli s tím vůbec problém.		0
10. Pokud jste v otázce č. 9 odpověděli Ano, vypište, s čím jste měli problémy, jakým výrazům jste nerozuměli.	Švabach, trepek, letory, flanel, flousek, lavor, hundsfrajle, krejcar, arciť, hokynář, párat, jizba, letnice, kaje, útlocit, periculum in Morea, pedantický, deputát, činže, koflík, poddajnost, akcesista, garnitura.		
12. Probudil ve Vás film zájem podívat se na další zfilmované povídky – Ano/Ne? V obou případech rozveďte proč.	Ano, podívali by se na další povídky.		0
	Ne, již nemají zájem vidět více povídek.		1
ANO	x		
NE	Filmové zpracování se sice líbilo více než kniha, ale jinak nemá respondent rád staré černobílé filmy.		

3.3.2 Reflexe povídek u čtenářů a diváků

V reflexi se autorka soustředila na obecné otázky ankety. Otázka č. 2 měla za úkol zjistit oblíbenost povídek v poměru navzájem vůči sobě. Nejoblíbenější se stala *Přivedla žebráka na mizinu*, jak se již zčásti dalo očekávat. Pouze první a poslední místo se shodovalo s předchozími odpověďmi u Ot.č.3 - Výběr povídky k analýze. Ostatní povídky se, co se týče umístění v kategorii oblíbenosti, zpřeházely. Druhé místo v anketě zaujal *Hastrman*.

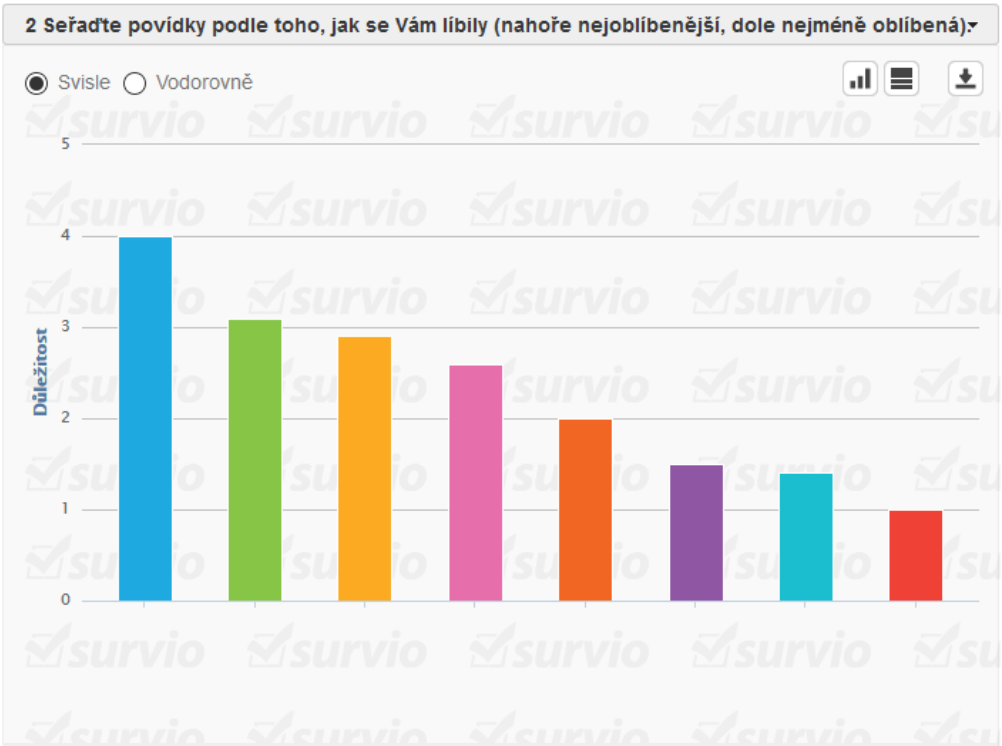

#	Možnosti odpovědí	Důležitost
	Přivedla žebráka na mizinu	4,0
	Hastrman	3,1
	Doktor Kazisvět	2,9
	O měkkém srdci paní Rusky	2,6
	Figurky	2
	Psáno o letošních dušičkách	1,5
	Večerní šplechty	1,4
	Týden v tichém domě	1

Odpovědi u otázky č. 5 ukázaly, že se respondenti přikláněli ke knižní verzi povídky o trochu více než k verzi filmové. Rozdíl je jen v jednom člověku.

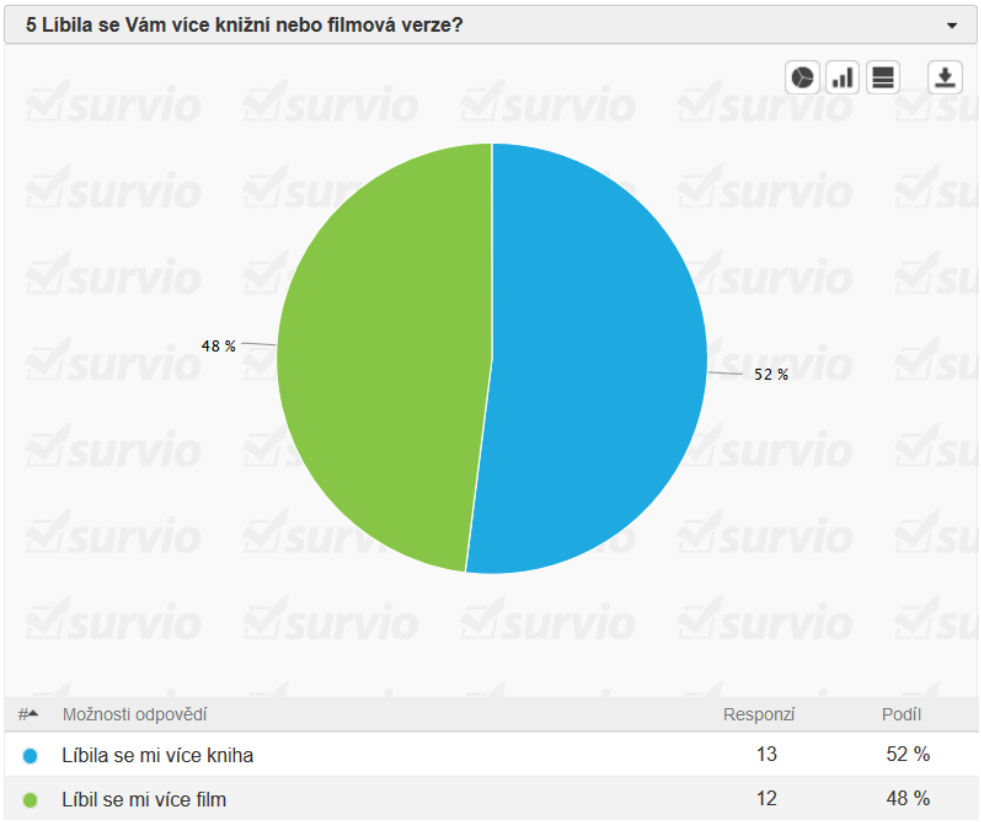

Diagram byl doplněn tabulkou, ze které je vidět, že si film převážně vybírali mladiství. Starší věkové skupiny dávaly přednost knize.

Kategorie	Kniha	Film
Žák/žákyně základní školy	2	3
Student/studentka střední školy (gymnázia)	1	4
Student /studentka vysoké školy - rodilý mluvčí	3	2
Student/studentka vysoké školy - zahraniční student	4	1
Již nestudující (příslušník střední a starší generace)	3	2

Se zásadní jazykovou bariérou se nesetkal nikdo. Méně, než polovina dotázaných neznala pár slov, ale hlavní pointu pochopila.

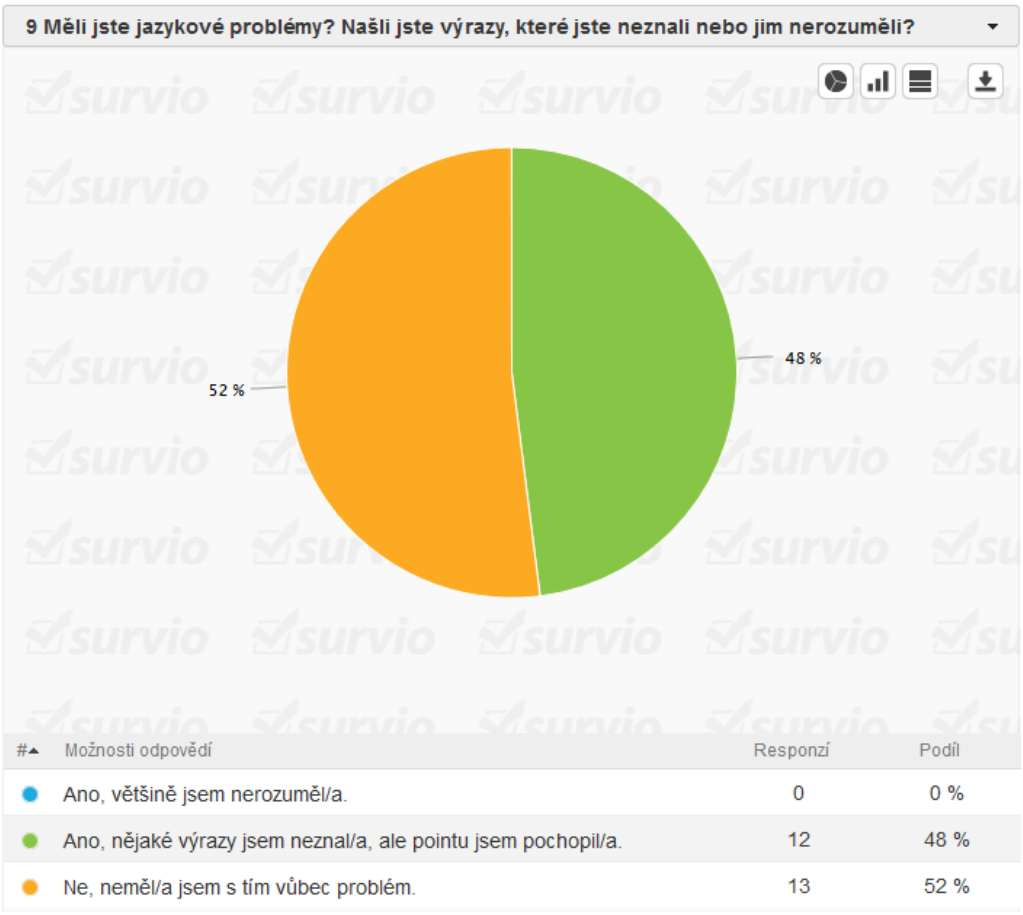

Jak napovídá tabulka, nejlépe si vedli příslušníci střední a starší generace, nejhůře pak zahraniční studenti.

Kategorie	Ano, nějaké výrazy jsem neznal/a, ale pointu jsem pochopil/a	Ne, neměla/a jsem s tím vůbec problém
Žák/žákyně základní školy	3	2
Student/studentka střední školy (gymnázia)	2	3
Student /studentka vysoké školy - rodilý mluvčí	2	3
Student/studentka vysoké školy - zahraniční student	4	1
Již nestudující (příslušník střední a starší generace)	1	4

Jedenáctou otázkou se autorka ptala, zda jsou témata všech povídek obecně aktuální. Valná většina souhlasila, že jsou nadčasové. Čtyři s tvrzením nesouhlasili, což reprezentuje pouhých 16 % celku.

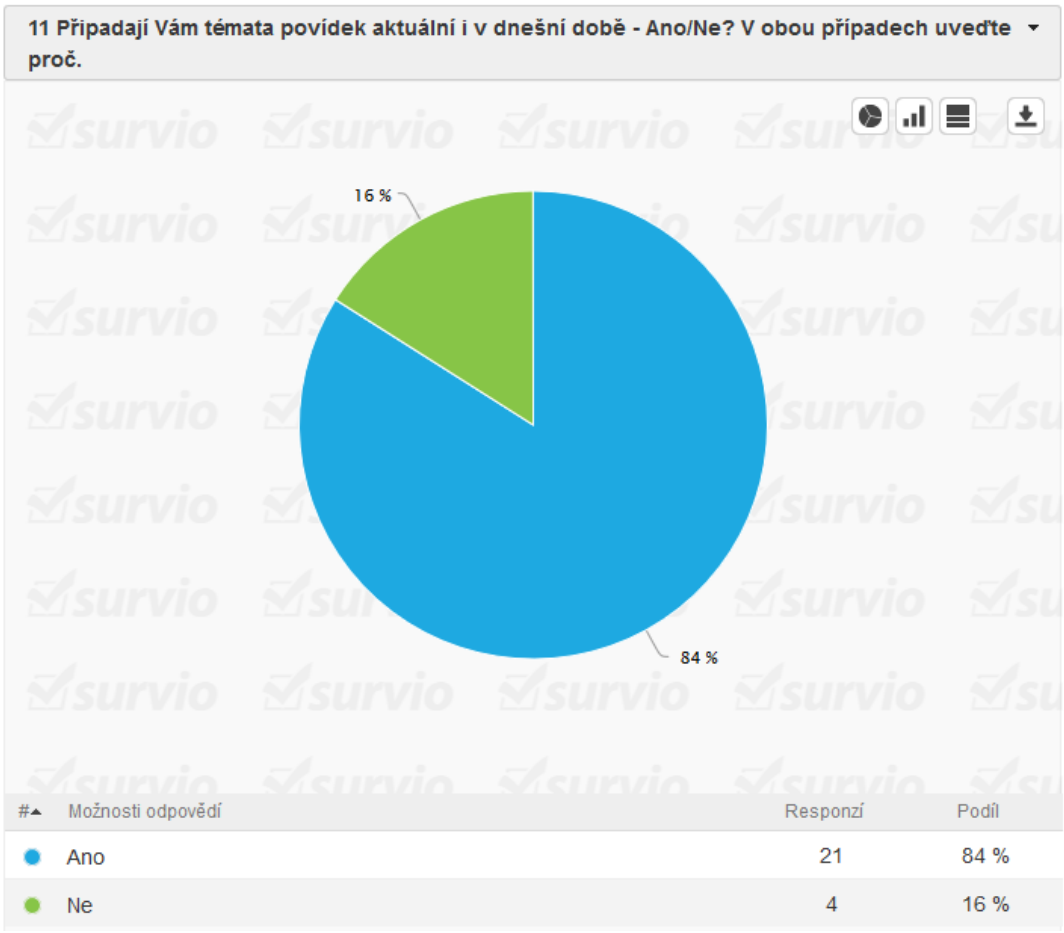

Kategorie	ANO		NE	
Žák/žákyně základní školy	3	Témata jsou aktuální po celém světě. I v dnešní době jednají lidé nevhodně v nejméně vhodné chvíli.	2	Některé věci se děly jen dříve.
Student/studentka střední školy (gymnázia)	4	Určitě. Lži, závist a pomluvy stále na světě jsou. Stále se setkáváme s pomluvami, a ne pokaždé bychom jim měli věřit. Povídky poukazují na lidskou hloupost.	1	Lidé žijí už jiný, modernější život.
Student /studentka vysoké školy - rodilý mluvčí	5	Vypovídají o lidských povahách, osudech a o mezilidských vztazích, ty jsou stále podobné jako v době J. Nerudy. Řeší se tam lidská žárlivost, pomluvy, láska. O tom všem se píše i dnes, jen v jiné podobě.	0	x
Student/studentka vysoké školy - zahraniční student	4	Naprosto, toto téma je aktuální a vždy bude. Doba se mění, ale lidé ne. Ty problémy, které Neruda popsal ve svých povídkách, jsou založeny na podstatě člověka, která je, bohužel, neměnná, proto budou jeho povídky aktuální pro každou generaci.	1	Nepřipadá, protože manželství v dnešní době vznikají naprosto jinak než tenkrát.[82]
Již nestudující (příslušník střední a starší generace)	5	Náměty jsou nadčasové, jen reálie jsou malinko zastaralé, hlavně odlišné životní tempo a životní náplň jsou zcela odlišné. Povídky líčí s velkým citem charaktery lidí a vztahy mezi nimi.	0	x

[82] Respondenta nejspíše zmátlo zadání a myslel, že se otázka týkala jen povídky, kterou analyzoval.

Poslední diagram znázorňuje, jak reagovali diváci na možnost si přečíst jiná díla Jana Nerudy. Zároveň měli uvést, proč se tak rozhodli. Kniha nalákala 60 % lidí na další četbu. Povídky ostatních 40 % čtenářů bohužel nepřesvědčily.

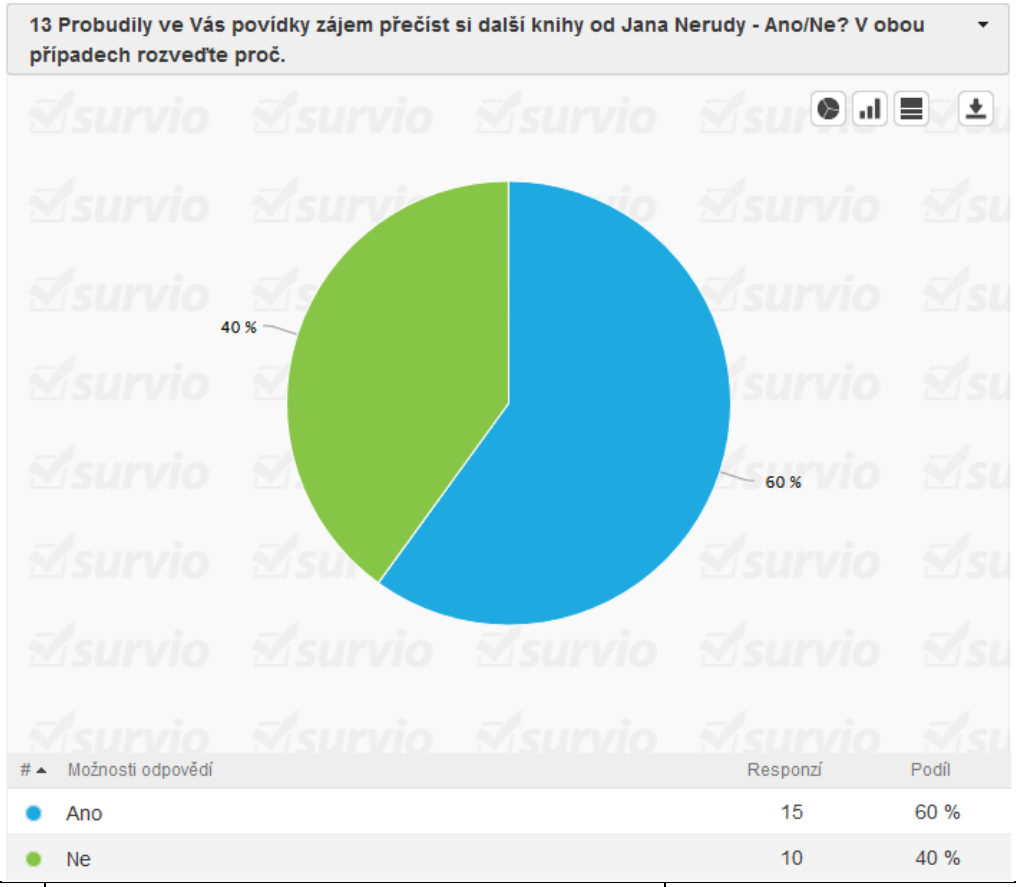

Kategorie	ANO		NE	
Žák/žákyně základní školy	3	Obsahy povídek byly zajímavé, žáci by dali šanci jiným jeho tvorbám.	2	Nelíbil se jim Nerudovský styl psaní, povídky jim přišly nudné.
Student/studentka střední školy (gymnázia)	2	Zajímalo by je, jak se Nerudova tvorba v následujících letech vyvíjela a měnila.	3	Raději by četli knihy novějšího data. Jeden student uvedl, že nerad čte.
Student /studentka vysoké školy - rodilý mluvčí	4	Nerudu si studenti oblíbili, mají rádi jeho vtipné postřehy, vyprávění, smysl pro detail. Hodlají si přečíst nějaké další prózy a sbírky. Někteří už četli fejeton *Kam s ním* a moc se jim líbil.	1	Student uvedl, že nemá rád starší literaturu, nebo aspoň ne z této doby.
Student/studentka vysoké školy - zahraniční student	3	Několik zahraničních studentů uvedlo, že by si více povídek/knih určitě přečetlo. Jazyk se jim nezdál složitý, což bylo pro ně rozhodující.	2	Dvěma z nich přišel Nerudův jazyk naopak těžký na pochopení.
Již nestudující (příslušník střední a starší generace)	3	Respondenti uznali, že Jan Neruda mistrně utvářel charaktery svých postav. Zároveň promyšleně komponoval děj svých povídek. Takže i náročnější čtenář by si přišel na své. Čtenáře střední a starší generace oslovil jeho veselý jazyk, nálada vyprávění a hlavně humor.	2	Povídky byly sice zajímavé, ale ne natolik, aby si kvůli tomu četli další knihy. Dají přednost něčemu, co je jim v současné chvíli blízké. Nerudu označili jako povinná četba pro středoškoláky nebo milovníky literatury 19.st.

3.5 Shrnutí

V této kapitole jsou shrnuty výsledky předchozí analýzy povídek a jejich filmového ztvárnění, jakož i ankety mezi čtenáři.

Filmy od Krejčíka a Háši vyzněly nejautentičtěji. Režiséři se snažili držet knižní předlohy a nevybočovali až příliš ani ve scénáři. Slavíček adaptoval svoji povídku volně, s jinou povídkou ve vedlejší dějové linii. Z časového hlediska se hodí jako didaktická pomůcka spíše Hášova série. Filmy byly středně dlouhé a vyučující by je stihl se studenty zhlédnout během vyučovací hodiny.

Nejvíce si respondenti oblíbili povídky, ve kterých se hlavní postava vyznačovala nějakým zvláštním charakterem. Většinu dotázaných pak oslovila svým námětem povídka *Přivedla žebráka na mizinu*. Čtenáři v ní soucítili s žebrákem Vojtíškem.

V odpovědích na otázku *„Líbila se Vám více knižní, nebo filmová verze?"* byl rozdíl nepatrný. Pouze jeden respondent navíc se přikláněl ke knize. Film si vybírali převážně diváci mladšího věku (žáci ZŠ a SŠ).

Respondenti, kteří si zvolili adaptace od Pavla Háši, měli na ně smíšené názory. Pouze filmové ztvárnění povídky *O měkkém srdci paní Rusky* se setkalo s pozitivním ohlasem od všech diváků. Režisér přidal ke konci překvapivé dějové rozuzlení v podobě zaměstnání paní Rusky, které vygradovalo ironii příběhu. Od ostatních Hášových filmů nejčastěji požadovali věrnější adaptaci vůči knižní předloze. Naopak jím zfilmovaným povídkám vyčítali délku fabule a velké množství detailních popisů.

Týden v tichém domě od Jiřího Krejčíka zhlédl jeden divák, jenž byl příjemně překvapen jeho zpracováním. Děj z něj lépe pochopil. Knižní podobě vyčetl onu chaotičnost vztahů, se kterou se režisér zvládl vypořádat a správně ji rozložit.

Adaptace Jiřího Slavíčka *Vzhůru nohama* si vybral také jen jeden respondent. Pozitivně komentoval konec, který byl jasnější a ucelenější.

Dotázaní často v povídkách nerozuměli výrazům obsahující archaismy, germanismy, pražskou hantýrku. S jazykovou bariérou se nejvíce setkávali zahraniční studenti. Avšak ani jeden respondent neměl problém s pochopením pointy příběhu. Povídky proto není třeba upravovat do aktuálního jazyka.

84 % všech zúčastněných souhlasilo s tvrzením, že jsou témata povídek aktuální a 60 % by si přečetlo další knihu od Jana Nerudy.

4 Závěr

Ve své bakalářské práci se autorka zaměřila na život Jana Nerudy a jeho prozaické dílo *Povídky malostranské*.

V první části shrnula nejdůležitější události ve spisovatelově životě. V tabulce je poté rozložila podle jednotlivých let. K tomu dodala Nerudovu základní tvorbu, aby bylo zřetelné, v jakém životním období se nacházel při psaní svých děl. Hlavním zdrojem se jí stala kniha od Stanislava Budína, pojednávající o *Janu Nerudovi a jeho době*.

Tato úvodní teoretická kapitola dokázala, že životní osudy básníka viditelně ovlivnily nejen jeho prozaickou, básnickou, ale i publicistickou činnost. V rámci práce se autorka soustředila na tyto vlivy v díle *Povídky malostranské*.

Druhá část byla rozdělena do třech analytických podkapitol. Autorka se nejdříve zabývala samotnými povídkami. Stručně nastínila jejich fabule, provedla obecný rozbor povídek a porovnala je mezi sebou, přičemž zjistila, že v souboru převládá chronologický vyprávěcí postup. Leitmotivem se stal symbol smrti, jenž básníka doprovázel po celý život. Prostor, daný již v nadpisu, umocňoval detailním popisem míst a užíváním pražských lidových výrazů. Inspiraci pro své hrdiny nacházel mezi obyčejnými lidmi.

V další podkapitole srovnávala vybraná filmová ztvárnění *Povídek malostranských* s originální knižní předlohou. Na tuto část navázala výzkumem reflektujícím názory čtenářů na povídky a jejich filmové adaptace.

Při srovnávání filmového ztvárnění s knihou autorka zjistila, že adaptace od režiséra Háši a Krejčíka se od originálu lišily jen nepatrně. Zároveň jejich prostředí, dobové kulisy a způsob užití jazyka navodily správnou nerudovskou atmosféru a korespondovaly s knihou.

Hášova série patřila mezi nejčastěji vybírané adaptace. Autorka se domnívá, že jedním z důvodů, proč si režisérovy filmy mnoho čtenářů volilo, byla jejich střední metráž. Pro svou délku filmů a autentičnost jsou proto nejvhodnější adaptací pro didaktické účely, např. při výuce literatury.

Dalším autorčiným cílem bylo měření náročnosti jazyka u čtenářů. Pomocí ankety dospěla k závěru, že kniha je pochopitelná pro mladší i zahraniční studenty a má tím pádem šanci uspět i u jazykově méně vybavených čtenářů.

Díky svým nadčasovým tématům jsou *Povídky malostranské* oblíbené i v dnešní době, jak ukazují výsledky ankety. Autorka si je vědoma, že tyto výsledky nelze zobecnit, neboť nezískala dostatek respondentů pro všechny filmy a že celkový počet respondentů i pro jednotlivé skupiny mohl být vyšší. Přesto tato sonda může sloužit jako východisko i vodítko pro výzkumy většího rázu.

5 Seznam použité literatury

Primární zdroje

Knihy

NERUDA, Jan. *Povídky malostranské.* Praha: Orbis, 1951.

Filmy

1. Vzhůru nohama (1938), režie: Jiří Slavíček, 84 min.
   Viz. http://uloz.to/xRxYrieW/vzhuru-nohama-cs-komedie-1938-tvrip-avi
2. Týden v tichém domě (1947), režie: Jiří Krejčík, 100 min.
   Viz. https://uloz.to/!7sxLBVh7N/tyden-v-tichem-dome-1947-monty-698-avi
3. Povídky malostranské (1984), režie: Pavel Háša
   a) Přivedla žebráka na mizinu, 29 min.
      část 1/2 – Viz. https://www.youtube.com/watch?v=SqpYr3jJRys
      část 2/2 – Viz. https://www.youtube.com/watch?v=ppVYVfh68EU
   b) Večerní šplechty, 30 min.
      Viz. https://www.youtube.com/watch?v=sFAPaWTTxEI
   c) Hastrman, 33 min.
      Viz. https://www.ulozto.cz/!2bd46AneNqga/hastrman-tv-film-1984-mp4
   d) Doktor Kazisvět, 35 min.
      Viz. https://www.youtube.com/watch?v=GeSN2QXKb78
   e) O měkkém srdci paní Rusky, 23 min.
      Viz. https://www.youtube.com/watch?v=Pu24xZ6yV_g
   f) Slečna Máry, 45 min.
      Viz. https://www.youtube.com/watch?v=6lbPUkhwEeM

Sekundární zdroje

Knihy

AUDY, Oldřich a kol. *Jan Neruda v obrazech*. Praha: SPN, 1959.

BAUER, Jan. *Klasikové v nedbalkách.* Brno: MOBA, 2006. ISBN 80-243-2225-0.

BUDÍN, Stanislav. *Jan Neruda a jeho doba*. Praha: SNKLHU, 1960.

FRANKL, Michal & TOMAN, Jindřich. *Jan Neruda a Židé Texty a kontexty.* Praha: Karolinum, 2012, ISBN 978-80-7470-009-5.

HŮLKA, Alois. *Jan Neruda v dopisech a vzpomínkách*. České Budějovice: SVK, 1980.

HRTÁNEK, Petr. *Antologie textů k dějinám české literární kritiky (XIX. století).* Ostrava: Ostravská univerzita, 2010. ISBN 978-80-7368-787-8.

JEŘÁBEK, Dušan. *O národní literaturu: z úvah a polemik doby májovců a lumírovců.* Praha: Melantrich, 1990, ISBN 80-7023-050-9.

KOLEKTIV autorů, *Jan Neruda 1991(Studie, referáty a diskusní příspěvky)*, Pardubice: Mlejnek, 1992. ISBN 80-85365-09-X.

KREJČÍ, František Václav. *Jan Neruda Studie jeho vývoje a díla.* Praha: Hejda & Tuček, 1902.

KŘIVÁNEK, Vladimír. *Jan Neruda.* Praha: Horizont, 1983.

NERUDA, Jan. *Knihy veršů,* Praha: Grégr & Dattel, 1873.

NERUDA, Jan. Povídky malostranské, Praha: ARSCI, 2007. ISBN 978-80-86078-73-1.

NOVÁK, Arne. *České hlavy 19. Jan Neruda*, Praha: Nakladatel F. Topič, 1921.

OPELÍK, Jiří a kol. *Lexikon české literatury Osobnosti, díla, instituce 3*, Svazek I M-O. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0708-3.

POHORSKÝ, Miloš a kol. *Dějiny české literatury III. Literatura druhé poloviny devatenáctého století.* Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1961.

PELANT, Ivo. *Lásky Jana Neruda aneb laskavý čtenář promine.* Praha: Ottovo nakl., 2005. ISBN 80-7360-372-1.

Časopisy v digitální podobě

Lumír, Praha: Servác B. Heller a Josef V. Sládek, 1877, č. 30, ISSN: 1212-0243 http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:ed80e662-435d-11dd-b505-00145e5790ea?page=uuid:51a70575-435e-11dd-b505-00145e5790ea&fulltext=Nerudovy%20Pov%C3%ADdky%20malostransk%C3%A9

Český svět, Ilustrovaný čtrnáctideník, Praha: Karel Hipman, 1916, č. 50 http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:f3356e50-8476-11e4-a321-5ef3fc9bb22f?page=uuid:760bca10-84a2-11e4-b5a7-001018b5eb5c

Zvon, týdenník belletristický a literární: majetek družstva spisovatelského, Praha: F. Šimáček, 1934, č. 4 http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:91f26cb0-956b-11e3-a880-5ef3fc9ae867?page=uuid:2c139e90-9b02-11e3-ad99-001018b5eb5c&fulltext=Matka%20Jana%20Nerudy

Filmy

Příběh lásky a cti (1977), režie: Otakar Vávra, 98 min.

Internetové zdroje

Heslo „Jan Neruda trojúhelník“, dostupné z <www.samanovodoupe.blogspot.cz>. [cit. 2017-04-30]

Heslo „Joachim Barrande“, dostupné z <www.wikipedia.org>. [cit. 2017-04-30]

Heslo „kanafas“, dostupné z <www.wikipedia.org>. [cit. 2017-04-30]

Heslo „Povídky malostranské “, dostupné z <www.fdb.cz>. [cit. 2017-04-30]

Heslo „půdorys Katedrály sv. Víta“, dostupné z <www.katedralasvatehovita.cz>. [cit. 2017-04-30]

Heslo „Týden v tichém domě “, dostupné z <www.fdb.cz>. [cit. 2017-04-30]

Heslo „U Štajniců“, dostupné z <file:///D:/Downloads/podnikatele-web.pdf>. [cit. 2017-04-30]

Heslo „Vzhůru nohama“, dostupné z <www.fdb.cz>. [cit. 2017-04-30]